

sateenkaari-
IKKUNA ry

Sateenkaari-ihmisten asunnottomuus ja asumisen haasteet Suomessa

Sateenkaari-ikkuna ry:n raportti
Syksy Waldén 2024

Sateenkaari-ihmisten asunnottomuus ja asumisen haasteet Suomessa Sateenkaari-ikkuna ry:n raportti 2024

Selvitystyön toteutus: Syksy Waldén

Julkaisija: Sateenkaari-ikkuna ry

Raporttia on vapaasti hyödynnettävissä, mutta huomioithan, ettei sen sisältämää tietoa saa muokata, irrottaa kontekstistaan tai esittää omalla materiaalinaan. Raporttiin viitattaessa tulee noudattaa tavanomaista viittauskäytäntöä. Lisätietoa raportista voi kysyä: sateenkaari.ikkuna@gmail.com.

Sisällys

1. Aluksi	3
2. Aineisto	4
3. Tulokset.....	6
3.1 Vastaajien taustatiedot.....	6
3.2 Tämänhetkinen asuminen	10
3.3 Asuinolosuhteet	11
3.4 Tulot ja asuminen	15
3.5 Palveluiden käyttö.....	19
3.6 Kokemuksia asunnottomuudesta ja riittämättömistä asuinolosuhteista.....	28
4. Keskeiset tulokset	36
5. Lopuksi.....	38
Viitteet.....	40

1. Aluksi

Kansainvälisistä tutkimuksista tiedetään, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluminen on asunnottomuudelle altistava tekijä. Monella yhteiskunnan osa-alueella ilmenevä syrjintä ja sen aiheuttama vähemmistöstressi altistavat monille asunnottomuuden riskitekijöille, kuten köyhyydelle sekä mielenterveys- ja päihdeongelmille (ks. esim. Jaskari & Keski-Rahkonen 2021).

Sateenkaari-ihmiset kokevat asunnottomuutta muuta väestöä useammin. Eurooppalaisten asunnottomuusjärjestöjen liitto FEANTSA on arvioinut, että lähes 20 prosenttia eurooppalaisista sateenkaari-ihmisistä on joskus kokenut asunnottomuutta. Erityisesti sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ihmiset ovat kokeneet muita enemmän asunnottomuutta. Intersukupuolisista ja transnaisista asunnottomuutta on kokenut noin kolmannes. (FEANTSA 2024.) Sateenkaarevalle asunnottomuudelle tyypillistä on, että sen juurisyyt liittyvät usein katkenneisiin läheissuhteisiin. Sosiaalisten syiden lisäksi sateenkaari-ihmisten asunnottomuuteen liittyy myös rakenteellisia syitä, joihin keskityttiin erityisesti tässä raportissa.

Sateenkaari-ihmisten asunnottomuutta tarkastelemalla voidaan tehdä näkyväksi rakenteellista syrjintää, jota sateenkaari-ihmiset kohtaavat monella yhteiskunnan osa-alueella. Sateenkaari-ihmiset kohtaavat syrjintää niin työmarkkinoilla, asuntomarkkinoilla kuin palvelujärjestelmässäänkin. FRA:n eli Euroopan unionin perusoikeusviraston mukaan transihmisistä 37 prosenttia on kokenut syrjintää työhaussa. Sekä terveydenhuollossa että sosiaalipalveluissa syrjintää on kokenut noin viidennes transihmisistä. (FRA 2014.) Myös Suomessa sateenkaari-ihmiset kohtaavat syrjintää sosiaali- ja terveyspalveluissa (ks. esim. Raittinen 2023).

Syrjintä ja syrjinnän pelko palveluissa hankaloittaa asunnottomuuden ratkaisemista entisestään, sillä se voi nostaa kynnystä hakeutua palveluiden piiriin. Näin ollen asunnottomuus voi pitkittyä siksi, että palveluissa ei osata kohdata sateenkaari-ihmisiä. Tässä kyselytutkimuksessa kartoitettiin myös vastaajien kokemuksia palveluiden käyttämisestä.

Asunnottomuudessa on kyse yhteiskunnallisesta ilmiöstä, jonka taustatekijöinä on muun muassa eriarvoisuus, sosioekonomisten erojen polarisaatio, korkeat vuokrat sekä julkisen talouden

leikkaukset. Toisin sanoen asunnottomuudessa on kyse olosuhteesta, johon jotkut ihmiset joutuvat. (VVA 2024.) Asunnottomuuden syynä on yhteiskunnan syrjäyttävät mekanismit ja palvelujärjestelmän ongelmat, ei yksilön epäonnistuminen. Siksi huomio on kiinnitettävä siihen, millaiset yhteiskunnalliset rakenteet aiheuttavat asunnottomuuden riskitekijöitä ja niiden kumuloitumista.

Tämän Sateenkaari-ikkuna ry:n toteuttaman selvityksen tavoitteena on selvittää Suomessa asuvien ja oleskelevien sateenkaari-ihmisten asunnottomuuden sekä riittämättömien asuinolosuhteiden kokemuksia. Suomessa ei ole julkaistu aikaisempaa tutkimusta Suomessa asuvien tai Suomessa oleskelevien sateenkaari-ihmisten asunnottomuudesta ja asumisen haasteita. Tätä selvitystä varten kerättiin verkkokyselyaineisto. Aineisto on pieni (N=66), mutta se voi antaa viitteitä siihen, millaisiin kysymyksiin jatkotutkimuksessa kannattaisi keskittyä.

2. Aineisto

Kyselytutkimuksella kartoitettiin sateenkaari-ihmisten kohtaamia asumisen haasteita Suomessa. Asumisen haasteilla tarkoitetaan tässä esimerkiksi riittämättömiä asuinolosuhteita tai tilapäistä tai vakituista asunnottomuutta. Haasteet voivat liittyä esimerkiksi talouteen, ihmissuhteisiin, mielenterveyden ongelmiin, syrjintään tai väkivaltaan. Asuinolosuhteiden riittämättömyys puolestaan voi johtua esimerkiksi liian kalliista vuokrasta, sähkön tai veden puutteesta, fyysisesti tai psyykkisesti turvattomista olosuhteista tai siihen, että asumisen tilanne ei ole vakaa.

Toiseksi kartoitettiin asumisen haasteita kokeneiden sateenkaari-ihmisten palveluiden käyttämistä ja tuen tarvetta. Kyselyllä kartoitettiin myös siitä, millaiset asiat itse koetaan tärkeäksi asumiseen ja palveluihin liittyen. Kyselytutkimuksen tarkoituksena ei ollut tutkia ainoastaan asunnottomuutta, vaan sen sijaan keskittyä myös asunnottomuuden riskitekijöihin sekä palveluiden käyttöön ja saavutettavuuteen. Näin ollen kyselylomakkeessa on kysymyksiä sekä asumiseen että palveluihin liittyen.

Kyselylomake on rakennettu siten, että ensin kysytään vastaajien taustatiedot, kuten ikä, asuinpaikkakunta sekä seksuaali- ja sukupuoli-identiteetti. Seuraavaksi lomakkeessa on kysymyksiä tämänhetkiseen asumiseen liittyen. Seuraavaksi on kysymyksiä liittyen palveluiden käyttämiseen

sateenkaari-ihmisenä. Lopuksi lomakkeesta kysytään aiemmista asunnottomuuden tai riittämättömien asuinolosuhteiden kokemuksista.

Kyselytutkimuksella kerättiin pääasiassa kvantitatiivista aineistoa, mutta se sisältää myös kvalitatiivista dataa. Kyselylomake koostuu 33 strukturoidusta kysymyksestä. Kyselylomakkeessa on monivalintakysymyksiä, kyllä/ei-kysymyksiä sekä Likert-asteikollisia kysymyksiä. Näiden lisäksi on myös avokysymyksiä, mutta niihin vastaaminen ei ollut pakollista.

Strukturoidut kysymykset on analysoitu tilastollisen analyysin avulla ja tulokset on esitetty taulukoina ja kaavioina. Avovastaukset on analysoitu aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttämällä, eli vastaukset on teemoiteltu yläkategorioihin niiden sisältöjen perusteella.

Aineiston keruun suunnittelivat Syksy Waldén ja Sari Rantaniemi. Aineiston keruun ja analyysin toteutti Syksy Waldén. Kyselylomakkeen pohjana käytettiin vastaavaa Ljubljana Pride – yhteisön Sloveniassa tekemää kyselylomaketta. Aineiston keruu toteutettiin lumipallomenetelmällä. Kyselylomaketta jaettiin Sateenkaari-ikkuna ry:n sosiaalisen median tileillä, muiden sateenkaarijärjestöjen sähköpostilistoilla sekä sateenkaarevissa Telegram-ryhmissä. Sateenkaari-ikkuna ry arkistoi anonymisoidun aineiston jatkokäyttöä varten ja tutkimusrasituksen minimoimiseksi.

Aineiston keruu toteutettiin verkkokyselynä, joka oli avoinna 29.4.– 9.6.2024. Kysely oli suunnattu kaikille Suomessa asuville tai oleskeleville, vähintään 18-vuotiaille sateenkaari-ihmisille, jotka tällä hetkellä kohtaavat tai ovat joskus kohdanneet haasteita asumiseen liittyen. Vastauksia kertyi yhteensä 66.

Asunnottomia arvioitiin olevan Suomessa vuonna 2023 noin 3400 (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, jatkossa ARA, 2024). Arvioiden mukaan seksuaalivähemmistöihin kuuluu väestöstä 5–15 prosenttia. Arviot sukupuolivähemmistöjen osuudesta vaihtelevat 0,6 ja kolmen prosentin välillä (Hodshire 2024; Williams Institute 2022). Nämä ovat kuitenkin vain arvioita. Sateenkaari-ihmisten osuutta väestöstä on hankala arvioida, sillä määrittelytapoja on erilaisia ja toisaalta ymmärryksemme sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta muuttuu koko ajan.

Tämän kyselytutkimuksen kohdalla edustavuuden arvioiminen on erityisen hankalaa siksi, että sekä asunnottomien että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen osuutta väestöstä on hankala arvioida. Systemaattisen otoksen saaminen tämän kyselytutkimuksen kohteena olevasta perusjoukosta ei siis ole mahdollista. Näin ollen kyseessä onkin näyte, josta ei voida tehdä tilastollisia yleistyksiä koskemaan perusjoukkoa. Aineistosta saadaan kuitenkin erittäin tärkeää tietoa, sillä muuta dataa tästä perusjoukosta ei ole Suomessa vielä saatavilla.

3. Tulokset

Seuraavaksi käydään läpi kyselytutkimuksen tuloksia. Ensin käydään läpi vastaajien taustatiedot. Sen jälkeen tarkastellaan vastaajien tämänhetkistä asumista. Sen jälkeen analysoidaan vastaajien kokemuksia palveluiden käyttämisestä sateenkaari-ihmisenä. Lopuksi tarkastellaan vastaajien aiempia kokemuksia asunnottomuudesta tai riittämättömistä asuinolosuhteista. Tulokset käydään läpi siinä järjestyksessä kuin kysymykset ovat kyselylomakkeessa. Mikäli jonkin kysymyksen vastaajamäärä on pienempi kuin koko kyselyn vastaajamäärä (N=66), se mainitaan erikseen.

3.1 Vastaajien taustatiedot

Kaikilla vastaajilla on Suomen kansalaisuus. Kysely toteutettiin vain suomeksi, joka rajaa pois sellaisia vastaajia, jotka eivät ymmärrä suomea tai joiden suomen kielen taito on heikko. Vastaisuudessa olisi tärkeää kerätä sateenkaari-ihmisten asumista ja asunnottomuutta käsittelevää aineistoa myös esimerkiksi englanniksi, sillä maahan muuttaneiden osuus asunnottomista on kasvanut. Maahan muuttaneiden on hankalampi saada töitä, tulotaso on valtaväestöä matalampi ja asuntomarkkinoilla kohdataan syrjintää. Nämä kaikki tekijät altistavat asunnottomuudelle. (VVA 2024). Erityisesti tähän väestöryhmään kohdistuu moniperustaista syrjintää ja rasismia. Mahdollinen kielitaidottomuus hankaloittaa palvelujärjestelmässä navigoimista. Lisäksi itselle vieraassa byrokratiaympäristössä toimiminen ei välttämättä ole muutenkaan helppoa.

Vastaajien ikäjakauma on seuraava:

Ikä (vuotta)	%	Vastaajaa
18–20	7,6 %	5
21–29	43,9 %	29
30–39	33,3 %	22
40–49	10,6 %	7
50 tai vanhempi	4,6 %	3

Vastaajista lähes puolet on 21–29-vuotiaita (43,9 %). Kolmannes on 31–39-vuotiaita (33,3 prosenttia). 41–49-vuotiaita on 10,6 prosenttia ja 18–20-vuotiaita¹ 7,6 prosenttia. 50-vuotiaita tai vanhempia on 4,6 prosenttia.

Vastaajien asuinpaikka jaoteltiin kyselylomakkeella maantieteellisesti. Asunnottomuuden tiedetään keskittyvän erityisesti pääkaupunkiseudulle ja muihin suuriin kaupunkeihin (ARA 2024). Pelkästään Helsingissä on yli puolet asunnottomuutta kokevista (VVA 2024). Tästä syystä Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu ovat vastausvaihtoehdoissa erikseen ja vaihtoehtoisissa keskityttiin suuriin kaupunkeihin. Vastausvaihtoehdoista puuttui vaihtoehto ”muu”, jonka vuoksi vaihtoehdot eivät kata täysin koko Suomea.

Vastaajien asuinpaikkakunta tai paikkakunta, jolla viettää suurimman osan ajastaan, jakautui seuraavasti:

Asuinpaikkakunta	%	Vastaajaa
Helsinki	30,3 %	20
Pirkanmaa (esim. Tampere)	25,8 %	17
Muu pääkaupunkiseutu	10,6 %	7
Varsinais-Suomi (esim. Turku)	10,6 %	7
Itä-Suomi (esim. Joensuu)	10,6 %	7
Keski-Suomi (esim. Jyväskylä)	7,6 %	5
Pohjois-Suomi (esim. Oulu)	4,6 %	3
Ahvenanmaa	0 %	0

¹ 18–20-vuotiaat olivat omana ryhmänään siksi, että aineistosta on mahdollista erottaa vasta täysi-ikäistyneet, jotka usein ovat ensimmäistä kertaa muuttaneet tai muuttamassa pois vanhempien tai huoltajien luota ja mahdollisesti vielä toisen asteen oppilaitoksessa. Näin ollen se on elämänvaiheena hieman erilainen kuin yli 20-vuotiailla.

Vastaajissa oli eniten Helsingissä (30,3 %) ja Pirkanmaalla (25,8 %) asuvia tai oleskelevia. Muualla pääkaupunkiseudulla, Varsinais-Suomessa sekä Itä-Suomessa asuvia tai oleskelevia oli kussakin 10,6 prosenttia vastaajista. Kuten on tuotu esille, aiemmasta tutkimuksesta tiedetään, että asunnottomuutta onkin eniten suurissa kaupungeissa, joissa vuokrataso ja muut asuinkustannukset ovat korkeammat (VVA 2024).

Vastaajilta kysyttiin statusta eli pääasiallista tointa. Vastaukset jakautuivat seuraavasti:

Status	%	Vastaajaa
Opiskelija	33,3 %	22
Työntekijä	21,2 %	14
Työtön	19,7 %	13
Yrittäjä	10,6 %	7
Eläkeläinen	7,6 %	5
Muu	7,6 %	5
En osaa sanoa	0 %	0

Vastaajista kolmannes on opiskelijoita. Työttömiä ja työttömiä on kumpiakin noin viidennes vastaajista (21,2 prosenttia). Yrittäjiä on 10,6 prosenttia. Vastaajista 7,6 prosenttia on eläkkeellä. Vastaajista 7,6 prosenttia valitsi kohdan ”muu”. Tähän kohtaan oli vastattu muun muassa työkyvytön sekä perhevapaalla oleminen.

Vastaajilta kysyttiin seksuaalista identiteettiä. Vastausvaihtoehdoissa oli vain yleisimmät seksuaalisista suuntautumista kuvaavat käsitteet, sillä tilastollisessa tutkimuksessa on välttämätöntä tehdä luokitteluja, jotka eivät ole kaiken kattavia. Vastaajien oli myös mahdollista valita kohta ”muu”, johon oli mahdollista kirjoittaa vapaasti jokin omaa identiteettiä kuvaava käsite tai pidempikin teksti. Tämän kysymyksen kohdalla oli myös mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja. Vastaajien seksuaalinen identiteetti jakautui seuraavasti:

Seksuaalinen identiteetti	%	Vastaajaa
Queer	42,4 %	28
Lesbo	30,3 %	20
Biseksuaali	28,8 %	19
Panseksuaali	19,7 %	13
Homo	18,2 %	12
Aseksuaali	6,1 %	4
Hetero	1,5 %	1
Muu	4,5 %	3
En halua vastata	0	

Vastaajien yleisin seksuaalinen identiteetti on queer. Queeriksi identifioituu 42,4 prosenttia vastaajista. Seuraavaksi yleisimmät identiteetit ovat lesbo (30,3 prosenttia) ja biseksuaali (28,8 prosenttia). Pan- ja homoseksuaaliseja on vastaajissa lähes yhtä paljon (19,7 ja 18,2 prosenttia).

Vastaajilta kysyttiin myös sukupuoli-identiteettiä. Kuten seksuaalisen identiteetin kohdalla, myös sukupuoli-identiteetin kohdalla oli vastausvaihtoehtoina vain yleisimmät sukupuolta kuvaavat käsitteet, huolimatta siitä, että tällaiset luokittelut jättävät aina jonkun ulkopuolelle. Lisäksi tämän kaltaiset käsitteiden toisiinsa yhdistämiset eivät välttämättä vastaa kaikkien ymmärrystä näistä käsitteistä. Kyselylomaketta laadittaessa pyrittiin siihen, että mahdollisimman moni löytäisi vaihtoehtoista sellaisen käsitteen, joka vastaa omaa identiteettiä, mutta kuitenkin siten, ettei vastausvaihtoehtoja ole niin paljon, että se hankaloittaa analyysin tekemistä.

Myös tämän kysymyksen kohdalla oli mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja. Vastaajien sukupuoli-identiteetit jakautuivat seuraavasti:

Sukupuoli-identiteetti	%	Vastaajaa
Muunsukupuolinen / ei-binääri	37,9 %	25
Transmies / transmaskuliini	33,3 %	22
Cisnainen	22,7 %	15
Sukupuoleton	13,6 %	9
Transnainen / transfeminiini	4,6 %	3
Cismies	4,6 %	3
Intersukupuolinen	1,5 %	1
Muu	1,5 %	1
En halua vastata	1,5 %	1

Vastaajien yleisimmät sukupuoli-identiteetit ovat muunsukupuolinen tai ei-binääri (37,9 prosenttia) ja transmies tai transmaskuliini (33,3 prosenttia). Cisnaisia on 22,7 prosenttia, sukupuolettomia 13,6 prosenttia. Transnaisia tai transfeminiinejä 4,6 prosenttia ja cismiehiä on 4,6 prosenttia.

Myös tämän kysymyksen kohdalla puuttui vastausvaihtoehto ”en osaa sanoa”. Kaksi vastaajaa (3 %) oli valinnut kohdan ”muu”. Toinen heistä oli kirjoittanut lisätietoihin ”nainen”, jonka vuoksi ei voida tietää onko vastaaja cis- vai transnainen. Toinen vastaaja puolestaan on ilmaissut lisätiedoissa olevansa cismies, jonka vuoksi hänet on tässä laskettu cismiesten joukkoon eikä kategoriaan ”muu”.

3.2 Tämänhetkinen asuminen

Kysyttäessä missä vastaaja asuu tai majoittuu tällä hetkellä, 81,8 prosenttia vastaajista vastasi asuvansa vuokra-asunnossa päävuokralaisena. 6,1 prosenttia kertoi asuvansa vuokra-asunnossa alivuokralaisena. Näin ollen 87,9 prosenttia vastaajista asuu vuokra-asunnossa pää- tai alivuokralaisena. Omistusasunnossa asuu 6,1 prosenttia vastaajista. 4,6 prosenttia vastaajista vastasi asuvansa vielä lapsuuden kodissaan.

1,5 prosenttia vastaajista vastasi olevansa tällä hetkellä asunnottomana. Tämä tarkoittaa vain yhtä vastaajaa. Näin ollen kysely ei tavoittanut hyvin tällä hetkellä asunnottomuutta kokevia.

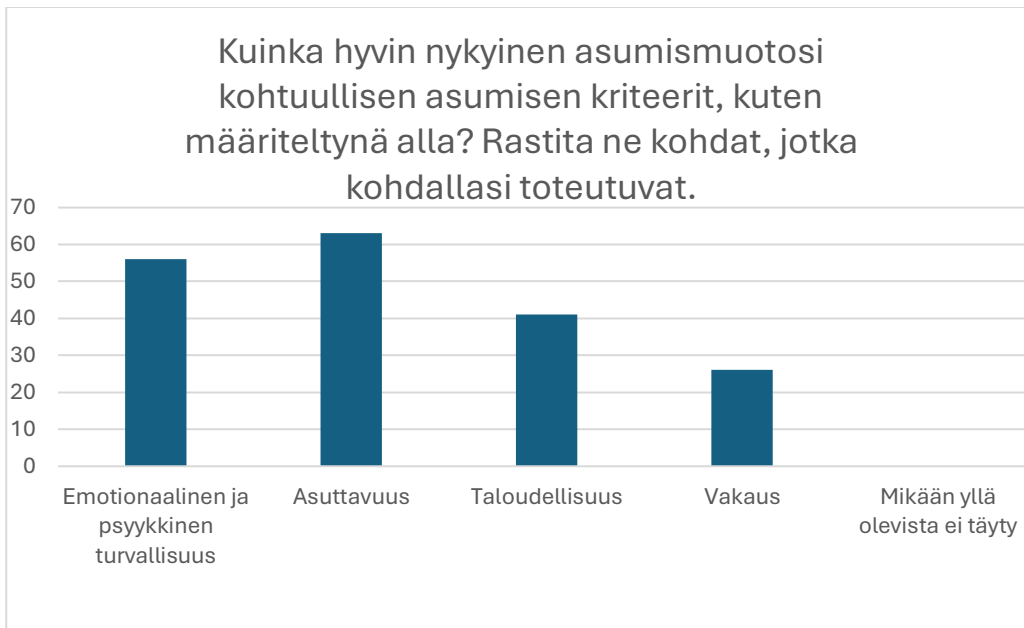
Tämänhetkistä majoittumista kartoittavaan kysymyksen kohdalle kyselylomakkeeseen oli lisätty haarautumisen. Vastaajille, jotka vastasivat olevansa asunnottomia, oli suunnattu tämänhetkiseen asunnottomuuteen liittyviä kysymyksiä. Muille vastaajille puolestaan oli suunnattu muihin asumisen haasteisiin liittyviä kysymyksiä. Näiden kysymyksen tuloksia käsitellään seuraavassa luvussa.

Tällä hetkellä asunnottomuutta kokeville vastaajille suunnatussa kysymyksessä kysyttiin, miten vastaaja yöpyy tällä hetkellä. Tässä aineistossa tällä hetkellä asunnottomuutta kokevia on ainoastaan yksi. Hän vastasi yöpyvänsä ”sukulaisten/kavereiden/kumppanin luona”.

3.3 Asuinolosuhteet

Vastaajilta kysyttiin kohtuullisista asuinolosuhteista. Tässä kyselytutkimuksessa käytetyt kohtuullisen asumisen kriteerit ovat samat kuin vastaavassa Sloveniassa tehdyssä kyselytutkimuksessa, jota käytettiin tämän kyselytutkimuksen pohjana. Kriteerien määrittelyä on kuitenkin muotoiltu uudelleen siten, että ne vastaavat paremmin Suomen yhteiskunnallisia olosuhteita.

Kohtuullinen tai riittävä asuminen on määritelty tässä sen mukaan, kuinka hyvin seuraavat neljä kriteeriä täyttyvät: emotionaalinen ja psyykkinen turvallisuus, asuttavuus, taloudellisuus sekä vakaus. Emotionaalinen ja psyykkinen turvallisuus tarkoittaa sitä, että asuinpaikassa on turvallista olla. Asuttavuudella tarkoitetaan pääsyä asumisen perusedellytyksiin, kuten juoksevaan veteen ja sähköön. Taloudellisuus tarkoittaa tässä sitä, että on mahdollisuus kattaa välttämättömät asumiskulut, kuten vuokra. Vakaudella tarkoitetaan tässä sitä, että asuminen on turvattu pitkäaikaisesti.

Vastaajia pyydettiin valitsemaan ne kohdat, jotka heidän kohdallaan täyttyvät. Vastaajista 95,5 prosenttia (63 vastaajaa) vastasi, että asuttavuus, eli pääsy asumisen perusedellytyksiin, toteutuu heidän kohdallaan. 84,9 prosenttia (56 vastaajaa) vastasi, että emotionaalinen ja psyykkinen turvallisuus toteutuu tällä hetkellä heidän asuinpaikassaan. Vastaajista 62,1 prosenttia (41 vastaajaa) vastasi, että taloudellisuus, eli mahdollisuus kattaa pakolliset asumiskulut, toteutuu heidän kohdallaan. Vastaajista 39,4 prosenttia (26 vastaajaa) vastasi, että vakaus toteutuu heidän kohdallaan. Vakaudella tarkoitetaan tässä sitä, että asuminen on turvattu pitkäaikaisesti.

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin tarkemmin mahdollisista ongelmista, erityisesti syrjinnästä ja väkivallasta, liittyen nykyiseen asuinpaikkaan. Tätä kysyttiin monivalintakysymyksellä, jossa oli mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja.

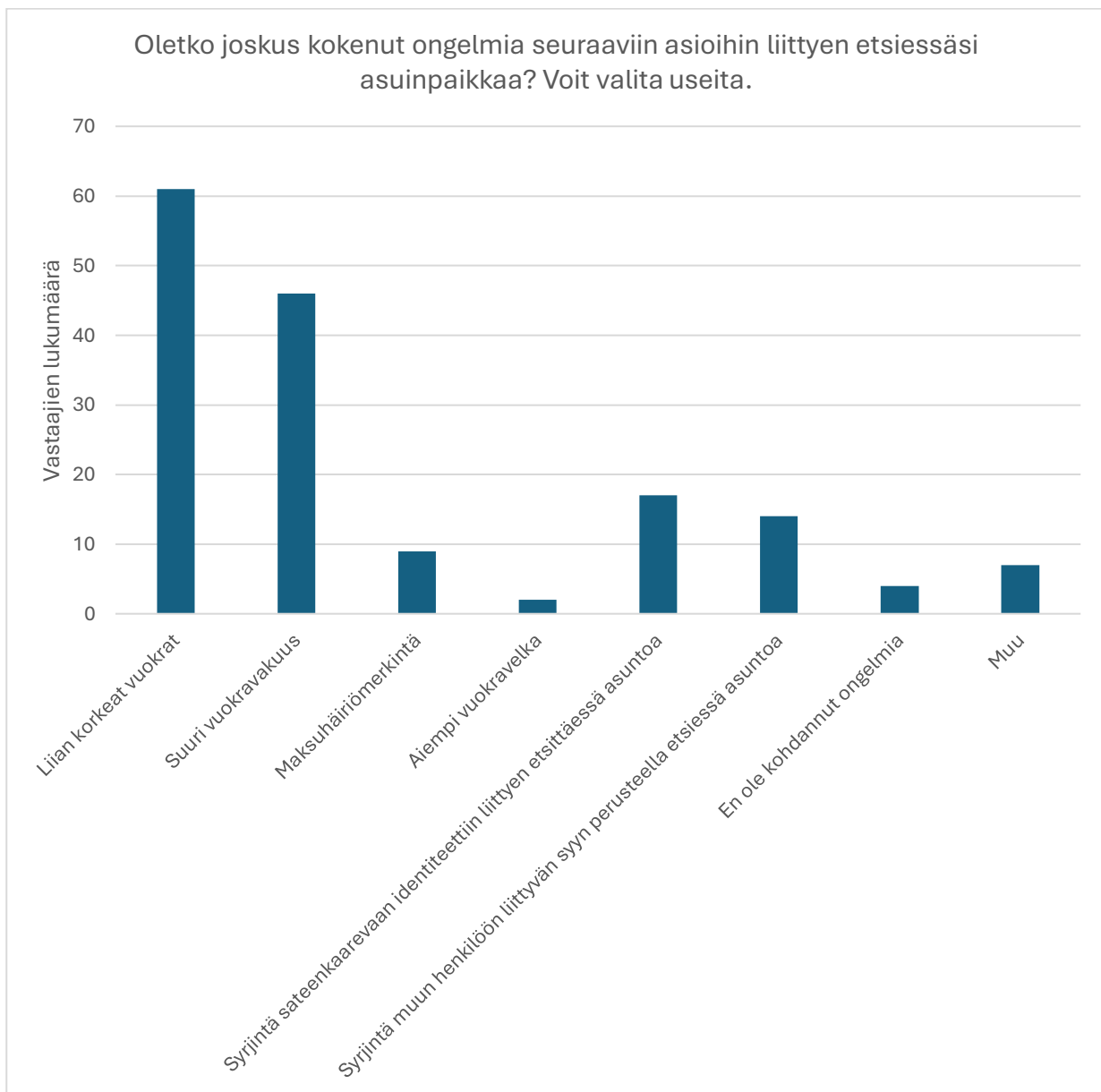

Vastaajista 57,6 prosenttia (38 vastaajaa) vastasi, että mikään vastausvaihtoehtoina ollut asia ei kohdistunut heihin heidän nykyisessä asuinpaikassaan. Vastaajista 22,7 prosenttia (15 vastaajaa) vastasi joutuvansa piilottamaan sateenkaarevaa identiteettiään. 16,7 prosenttia (11 vastaajaa) kertoi kokevansa yksityisyyden puutetta. 12,1 prosenttia (kahdeksan vastaajaa) vastasi kokevansa syrjintää sateenkaarevan identiteettinsä vuoksi. Taloudellista väkivaltaa kertoi kokevansa 4,6 prosenttia vastaajista (kolme vastaajaa) ja vastaavasti psykkinen väkivaltaa kertoi kokevansa 4,6 prosenttia vastaajista (kolme vastaajaa). 1,5 prosenttia vastaajista (yksi vastaaja) kertoi kokevansa fyysistä väkivaltaa.

Valittaessa vastausvaihtoedon ”muu” vastaajien oli mahdollista kirjoittaa lisätietoja asuinolosuhteistaan. Vastauksissa kerrottiin häiritsevistä tai turvattomasta lähiympäristöstä varsinaisen kodin ulkopuolella. Yksi vastaaja kertoo kokevansa häiritsevää ja jopa uhkaavaa käytöstä naapureiltaan. Toinen puolestaan kertoo, että ”ei turvallinen ympäristö, pihapiiri rauhaton”, ja toinen, että ”satunnaista häirintää” ja ”huutoa ikkunan takana”. Viiden kohdan ”muu” valinnut kertoo, että

”[j]oskus pelkään näyttää sateenkaarevaa identiteettiä/näyttäytyä kumppanin kanssa asuntoni läheisyydessä, koska tiedän että naapuritalossa asuu väkivaltainen homovihaaja, joka on uhkaillut naispuolista queer naapuriani”. Kuten näistä vastauksista käy ilmi, myös varsinaisen kodin ulkopuolinen ympäristö vaikuttaa huomattavasti siihen, millainen asumisympäristö on ja kuinka turvalliseksi oman kodin tuntee.

Vastaajilta kysyttiin mahdollisista vaikeuksista etsittäessä uutta asuinpaikkaa.

Vastaajista 92,4 prosenttia (61 vastaajaa) on kokenut liian korkeat vuokrat ongelmaksi etsiessään uutta asuntoa. Vastaajista 69,7 prosenttia (46 vastaajaa) vastasi ongelmaksi suuren vuokravakuuden. Kaksi vastaajaa on kirjoittanut lisätietoihin, että työttömyys on hankaloittanut asunnon saamista.

Vastaajista 25,8 prosenttia (17 vastaajaa) vastasi kokeneensa syrjintää sateenkaarevan identiteetin vuoksi etsiessään asuntoa. Vastaajista 21,2 prosenttia (14 vastaajaa) vastasi kokeneensa syrjintää muuhun henkilöön liittyvän syyn perusteella etsiessään asuntoa. Yksi vastaajista on kirjoittanut lisätietoihin seuraavasti: ”Olen pelännyt sateenkaari-identiteetin vaikuttavan asunnon saamiseen ja siksi jättänyt kertomatta esim. saman sukupuolisesta kumppanista asuntoa etsiessä”. Syrjinnän pelko ja mahdolliset aiemmat syrjintäkokemukset voivatkin aiheuttaa ylimääräistä emotionaalista työtä asuntoa etsiessä.

Vastaajista 13,6 prosenttia (yhdeksän vastaajaa) kertoi, että maksuhäiriömerkintä on ollut ongelmana etsiessä uutta asuntoa. Kolme prosenttia (kaksi vastaajaa) kertoi, että aiempi vuokravelka on ollut ongelmana etsiessä uutta asuntoa.

Asumisen vakauteen liittyen vastaajilta kysyttiin, kokevatko he, että heidän olisi helppo löytää uusi asunto, mikäli heidän täytyisi lähteä nykyisestä asunnosta. Vastaajista 68,2 prosenttia (45 vastaajaa) vastasi ”ei”. 21,2 prosenttia (14 vastaajaa) vastasi ”en osaa sanoa”. Vain 10,6 prosenttia (seitsemän vastaajaa) vastasi ”kyllä”.

3.4 Tulot ja asuminen

Tulotaso ja muu sosioekonominen asema vaikuttaa huomattavan paljon siihen, millaiset asuinolosuhteet ovat ja kuinka paljon niihin on mahdollista itse vaikuttaa. Suomessa ei ole tehty tutkimusta sateenkaari-ihmistien köyhyydestä (Pakkanen 2023, 4). Kuitenkin kansainvälisestä tutkimuksesta tiedetään, että sateenkaari-ihmiset ovat muuta väestöä suuremmassa köyhyysriskissä, ja mahdollisesti jopa kolmannes eurooppalaisista sateenkaari-ihmisistä elää köyhyydessä. Tähän vaikuttaa muun muassa syrjintä työmarkkinoilla ja laajemmin koko yhteiskunnassa. (ILGA-Europe 2024.)

Vastaajilta kysyttiin, mistä he saavat säännöllisiä kuukausittaisia tuloja. Vastaajan oli mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja. Vastaukset jakautuivat seuraavasti.

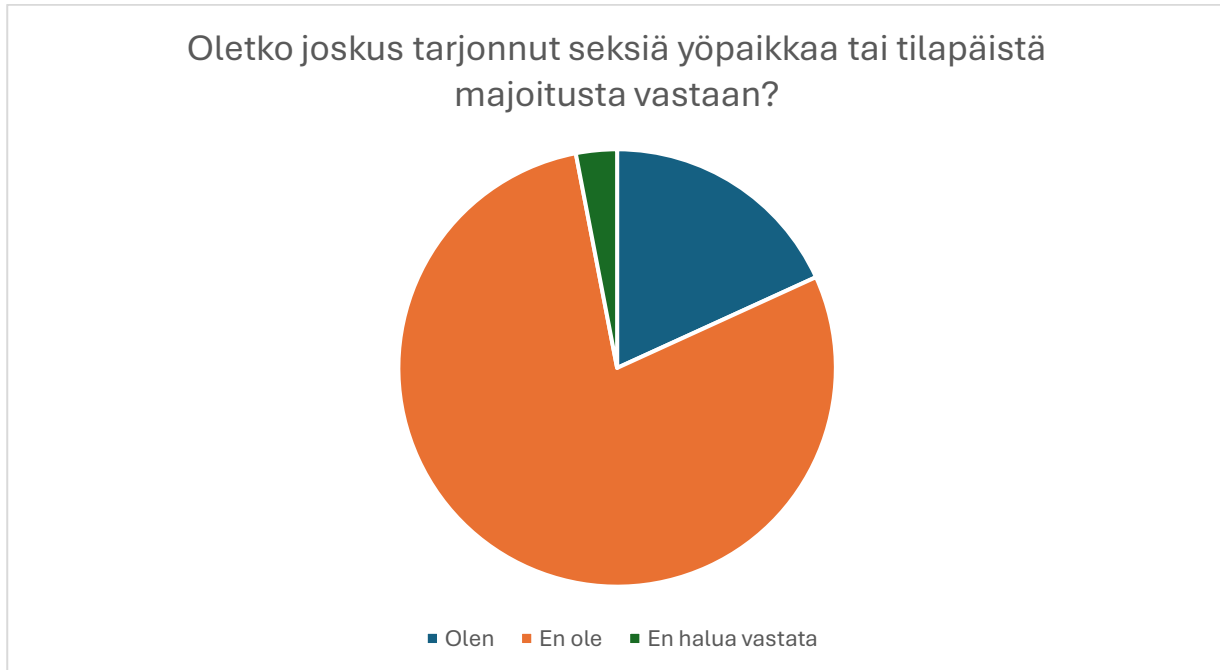

Vastaajista 31,8 prosenttia (21 vastaajaa) kertoi saavansa säännöllisiä kuukausittaisia tuloja palkkatyöstä. Itsensä työllistämisestä säännöllisiä kuukausittaisia tuloja saa eli 24,2 prosenttia (16 vastaajaa). Kolme prosenttia (kaksi vastaajaa) saa säännöllisiä kuukausittaisia tuloja apurahasta.

Opiskelijan tukia sai 16,7 prosenttia (11 vastaajaa), ja myös työttömyystukea saa 16,7 prosenttia vastaajista (11 vastaajaa). Toimeentulotuki on säännöllisenä kuukausittaisena tulona 15,2 prosentilla vastaajista (kymmenellä vastaajalla). Kuntoutustukea tai kuntoutusrahaa saa 13,6 prosenttia vastaajista (yhdeksän vastaajaa). Vammaistukea saa 1,5 prosenttia vastaajista (yksi vastaaja). Muuta Kelan maksamaa etuutta kertoi saavansa 31,8 prosenttia (21 vastaajaa). 7,6 prosenttia (viisi vastaajaa) vastasi, että heillä ei ole säännöllisiä kuukausittaisia tuloja.

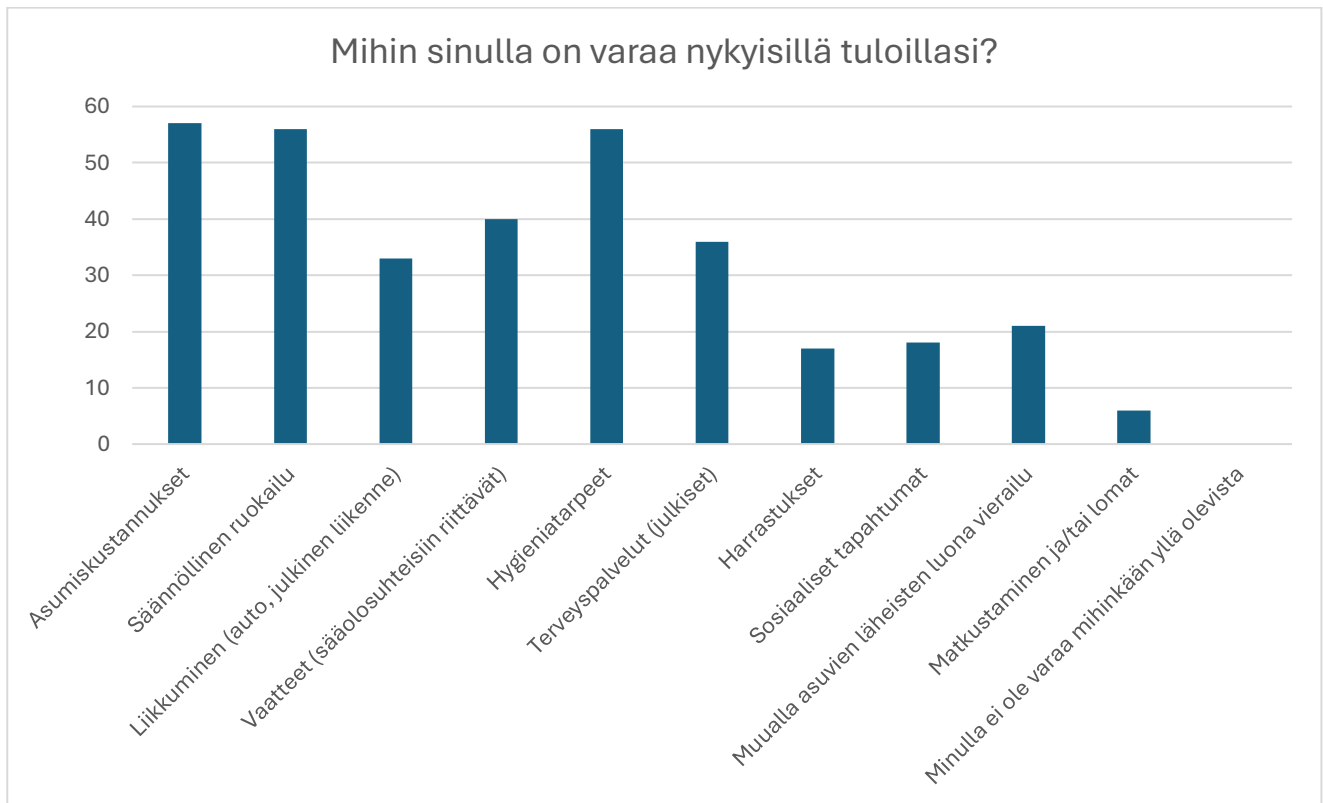
Kuusi prosenttia (neljä vastaajaa) valitsi vastausvaihtoehdon muu. Lisätiedoissa säännöllisenä kuukausittaisena tulona oli mainittu eläke, puolison työttömyystuki ja vanhempien maksama tuki sekä sairauspäiväraha.

Vastaajilta kysyttiin, ovatko he tarjonneet seksiä yöpaikkaa tai tilapäistä majoitusta vastaan. Vastaukset jakautuivat seuraavasti.

Vastaajista 78,8 prosenttia (52 vastaajaa) vastasi, että ei ole. 18,2 prosenttia (12 vastaajaa) puolestaan vastasi, että on joskus tarjonnut seksiä yöpaikkaa tai tilapäistä majoitusta vastaan. Kolme prosenttia (kaksi vastaajaa) ei halunnut vastata tähän kysymykseen.

Vastaajilta kysyttiin, mihin heillä on varaa nykyisillä tuloillaan. Myös tämän kysymyksen kohdalla oli mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja. Vastaukset jakaantuivat seuraavasti.

Vastaajista 86,4 prosenttia (57 vastaajaa) vastasi, että heillä on varaa asumiskustannuksiin, kuten vuokraan, sähkөөn ja lämmitykseen. Säännölliseen ruokailuun ainakin kahdesti päivässä oli varaa 84,9 prosentilla (56 vastaajalla). Myös hygieniatarpeisiin, kuten kuukautissuojoiin, on varaa vastaajalla eli 84,9 prosentilla (56 vastaajalla).

60,6 prosenttia (40 vastaajaa) kertoi, että nykyisillä tuloillaan heillä on varaa vaatteisiin, jotka ovat sääolosuhteisiin sopivat. Toisin sanoen 39,4 prosentilla vastaajilla eli yli kolmanneksella ei ole varaa sääolosuhteisiin sopiviin vaatteisiin. Tämä on huomattavasti elämään vaikuttava tekijä maassa, jossa on sääolosuhteet vaihtelevat huomattavasti vuodenaikojen mukaan.

Julkisten terveyspalveluiden käyttämiseen on varaa vain 54,6 prosentilla, eli hieman yli puolella vastaajista (36 vastaajaa). Liikkumiseen autolla tai julkisella liikenteellä on varaa 50 prosentilla vastaajista (33 vastaajaa).

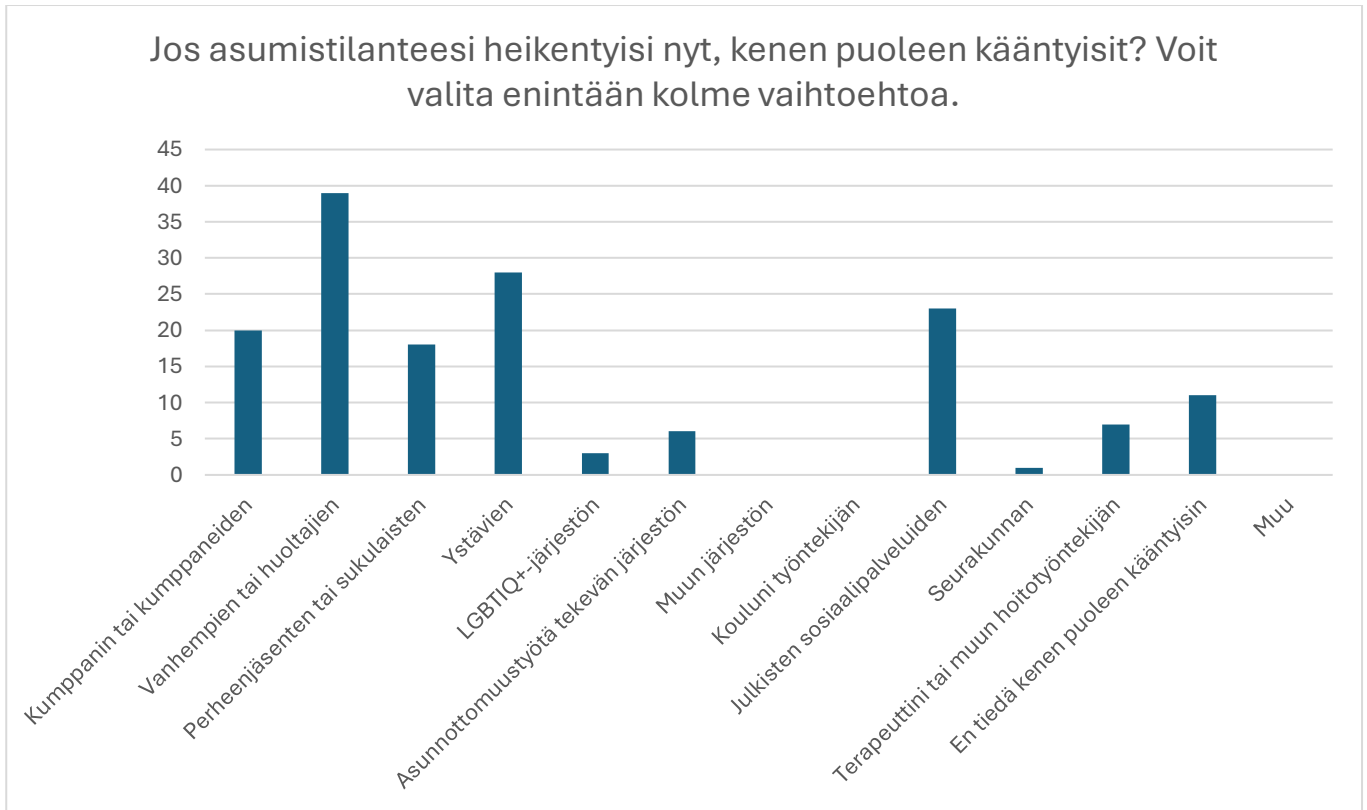
Vastaajista 31,8 prosenttia (21 vastaajaa) vastasi, että heillä on varaa vierailta muualla asuvien perheenjäsenten, ystävien kumppanin tai kumppaneiden luona. Vain 27,3 prosentilla (18 vastaajalla) on varaa sosiaalisiin tapahtumiin, kuten elokuvaan ja kahvitteluun osallistumiseen. Harrastuksiin on varaa 25,8 prosentilla vastaajista (17 vastaajalla). Matkustamiseen tai lomiin on varaa ainoastaan 9,1 prosentilla vastaajista (kuudella vastaajalla).

Vastausten perusteella voidaan todeta, että suurimmalla osalla vastaajista on varaa maksaa asumiskustannukset, säännöllinen ruokailu sekä hygienia- ja tarpeet, mutta muuhun nykyiset tulot eivät välttämättä.

3.5 Palveluiden käyttö

Sateenkaari-ihmiset saattavat välttää palveluiden käyttöä syrjinnän, syrjinnän pelon ja aiempien syrjintäkokemusten vuoksi. Aiemmasta tutkimuksesta kuitenkin tiedetään, että sateenkaari-ihmisillä esiintyy esimerkiksi terveysongelmia muita useammin (Council of Europe 2011, 106). Marginalisoidut väestöryhmät saavat tyypillisesti apua ennemminkin järjestökentältä ja omasta yhteisöstään kuin valtiollisista palveluista, jonka vuoksi onkin painotettu kohdennetun valtiollisen tuen kehittämisen tärkeyttä (ILGA-Europe 2024). Palveluiden alikäyttö liittyy olennaisesti asunnottomuuden riskitekijöihin, sillä usein asunnottomuus voitaisiin ennaltaehkäistä riittävillä ja oikeanlaisilla tukitoimilla. Tästä syystä myös tässä kyselytutkimuksessa haluttiin selvittää sateenkaari-ihmistien palveluiden tarvetta ja käyttöä.

Vastaajilta kysyttiin, kenen puoleen he kääntyisivät, mikäli heidän asumistilanteensa heikentyisi nyt. Vastaajien oli mahdollista valita enintään kolme vaihtoehtoa. Vastaukset jakautuivat seuraavasti.

Vastaajista 59,1 prosenttia (39 vastaajaa) kertoi, että he kääntyisivät vanhempiensa tai huoltajiensa puoleen, mikäli heidän asumistilanteensa heikentyisi nyt. 42,4 prosenttia (28 vastaajaa) kääntyisi ystävien puoleen. 34,9 prosenttia (23 vastaajaa) kääntyisi kunnan tai kaupungin sosiaalipalveluiden puoleen. Vastaajista 30,3 prosenttia (20 vastaajaa) kääntyisi kumppaninsa tai kumppaneidensa puoleen. Vastaajista 27,3 prosenttia (18 vastaajaa) kääntyisi perheenjäsentensä tai sukulaistensa puoleen.

10,6 prosenttia (seitsemän vastaajaa) kertoi, että he kääntyisivät terapeuttinsa tai muun hoitotyöntekijänsä puoleen. 9,1 prosenttia vastaajista (kuusi vastaajaa) kääntyisi asunnottomuustyötä tekevän järjestön puoleen. LGBTIQ+-järjestön puoleen kääntyisi 4,6 prosenttia vastaajista (kolme vastaajaa). 1,5 prosenttia vastaajista (yksi vastaaja) kertoi, että kääntyisi seurakunnan puoleen. 16,7 prosenttia vastaajista (11 vastaajaa) kertoi, että he eivät tiedä, kenen puoleen he kääntyisivät.

Tässä aineistossa yleisintä on, että asumistilanteen heikentyessä kääntyttäisiin lähipiiriin puoleen. Vain hieman yli 30 prosenttia vastaajista kääntyisi julkisten sosiaalipalveluiden puoleen. Tämä tulos on yhtenevä aiemman tutkimuksen kanssa, jonka mukaan sateenkaari-ihmiset saavat usein apua ennemminkin yhteisöstään kuin julkisista palveluista (ILGA-Europe 2024).

Vastaajilta kysyttiin myös palveluiden tarpeesta monivalintakysymyksellä. Samalla kysymyksellä kysyttiin sekä palveluiden käytöstä että niiden tarpeesta. Vastaajien oli mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja. Vastaukset jakautuivat seuraavasti.

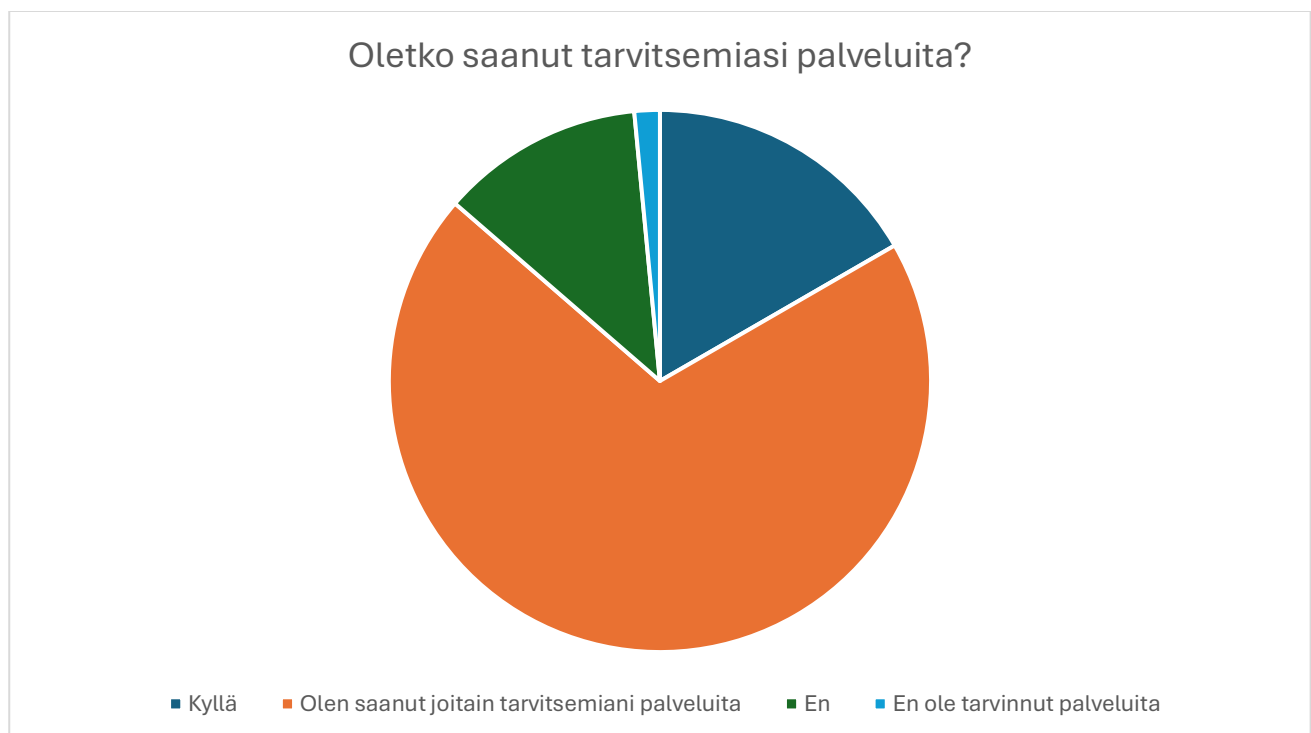

Vastaajista 89,4 prosenttia (59 vastaajaa) kertoi, että on käyttänyt kunnan tai kaupungin mielenterveyspalveluita tai koee tarvetta sille. 57,6 prosenttia (38 vastaajaa) kertoi käyneensä kuntoutuspsykoterapiassa tai kokevansa tarvitsevansa sitä. Neuropsykiatrista kuntoutusta on saanut tai kaivannut 40,9 prosenttia vastaajista (27 vastaajaa).

Aikuissosiaalityötä on käyttänyt tai tarvinnut 39,4 prosenttia vastaajista (26 vastaajaa). Päihdepalveluita on käyttänyt tai kaivannut 18,2 prosenttia vastaajista (12 vastaajaa). Asunnottomuuteen liittyviä palveluita on käyttänyt tai tarvinnut 12,1 prosenttia vastaajista (kahdeksan vastaajaa). Lastensuojelun palveluita on käyttänyt tai kaivannut 9,1 prosenttia vastaajista (kuusi vastaajaa).

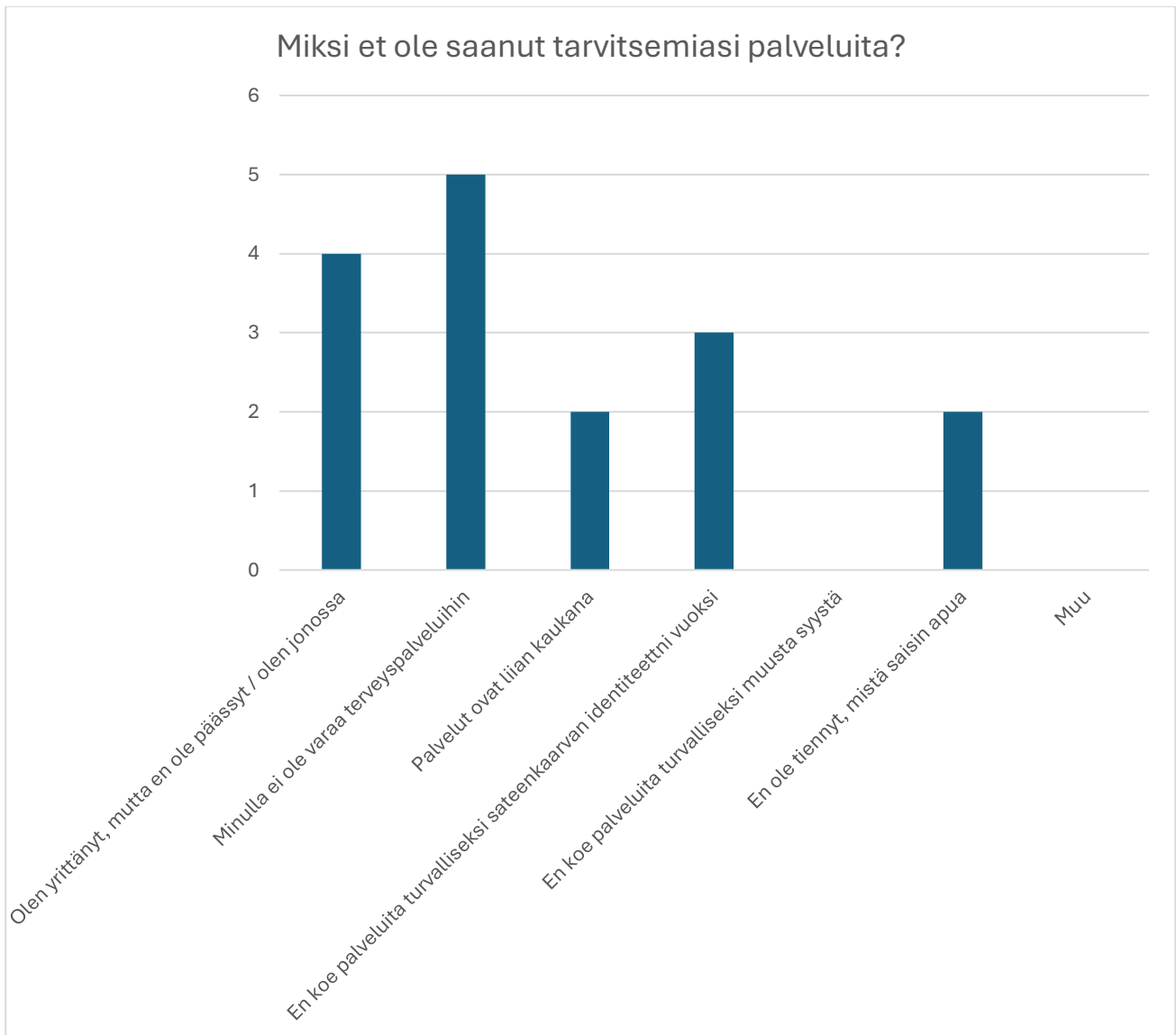
6,1 prosenttia vastaajista (neljä vastaajaa) kertoi, että ei ole käyttänyt tai tarvinnut palveluita. Vastaavasti 6,1 prosenttia (neljä vastaajaa) vastasi vastausvaihtoehdon ”muu”. Tähän oli vastattu kuntoutus, etsivä nuorisotyö sekä perheneuvola. Yksi vastaaja, joka oli vastannut, että ei ole käyttänyt tai tarvinnut palveluita, kirjoitti lisätietoihin, että hän ei ”osaa hakea tukiviidakossa”.

Vastaajilta kysyttiin myös, ovatko he saaneet tarvitsemiaan palveluita. Vastaukset jakautuivat seuraavasti.

Vastaajista 69,7 prosenttia (46 vastaajaa) kertoi saaneensa joitain tarvitsemiaan palveluita. Vain 16,7 prosenttia vastaajista (11 vastaajaa) kertoi saaneensa kaikkia tarvitsemiaan palveluita. 12,1 prosenttia vastaajista (kahdeksan vastaajaa) kertoi, että ei ole saanut tarvitsemiaan palveluita. 1,5 prosenttia vastaajista (yksi vastaaja) kertoi, että ei ole tarvinnut palveluita.

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin, miksi he eivät ole saaneet tarvitsemiaan palveluita. Vastaajien oli mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja.

Vastaajia, jotka eivät ole saaneet tarvitsemiaan palveluita, oli tässä kyselyssä kahdeksan eli 12,1 prosenttia kaikista vastaajista. Näin ollen vastaajajoukko tämän kysymyksen kohdalla on hyvin pieni.

62,5 prosenttia vastasi, että heillä ei ole varaa terveyspalveluihin, kuten terveyskeskusmaksuihin tai kuntoutuspsykoterapian omavastuuosuuteen. 50 prosenttia puolestaan vastasi, että ”olen yrittänyt, mutta en ole päässyt / olen jonossa”. Vastaajista 37,5 prosenttia kertoi, että he eivät koe palveluita turvalliseksi sateenkaarevan identiteettinsä vuoksi. 25 prosenttia vastaajista kertoi, että terveyspalvelut ovat liian kaukana.

Vaikka vastaajajoukko (N=8) tämän kysymyksen kohdalla on pieni, vastaukset ovat kuitenkin linjassa aiemman tutkimuksen kanssa. Sosioekonominen asema vaikuttaa väestön terveyseroihin ja Suomessa tämä on paheneva ongelma. Palvelujärjestelmässä eriarvoisuutta tuottaa muun muassa palveluiden maksullisuus, alueelliset erot sekä syrjintä. (THL 2024.) Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin asiakkaiden tiedetään kokevan syrjintää terveystalveissa sateenkaarevan identiteettinsä vuoksi (ks. esim. Raittinen 2023).

Seuraavaksi vastaajille esitettiin kaksi väittämää, joihin he vastasivat sen mukaan, että ovatko he täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, jokseenkin samaa mieltä, täysin samaa mieltä. Näillä väittämällä kartoitettiin sitä, miten sateenkaari-ihmiset kokevat palveluiden käyttämisen nimenomaan sateenkaari-ihmisenä. Tähän kysymykseen vastasi 57 vastaajaa.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Palveluita käyttäessäni olen voinut olla täysin avoimesti oma sateenkaareva itseni.	10,5 % 6 vastaajaa	29,8 % 17 vastaajaa	8,8 % 5 vastaajaa	43,9 % 25 vastaajaa	7 % 4 vastaajaa

Ensimmäisessä väittämässä kysyttiin, kokeeko vastaaja voivansa olla täysin avoimesti oma sateenkaareva itsensä käyttäessään palveluita. Vastaajista 10,5 prosenttia oli täysin eri mieltä ja 29,8 prosenttia oli jokseenkin eri mieltä. Näin ollen vastaajista 40,3 prosenttia on jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että kokisi voivansa olla palveluissa täysin avoimesti oma itsensä.

Vastaajista 43,9 prosenttia oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että voi olla palveluissa täysin avoimesti oma itsensä. Seitsemän prosenttia vastaajista oli tämän väittämän kanssa täysin samaa mieltä. Täten 50,9 prosenttia vastaajista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että palveluita käyttäessään voi olla täysin avoimesti oma sateenkaareva itsensä.

Lähes puolet vastaajista, 43,9 prosenttia, oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että he voivat palveluita käyttäessään olla täysin avoimesti omia itsejään.

Seuraavassa väittämässä kartoitettiin vastaajien näkemyksiä siitä, kokevatko he syrjintää palveluissa.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Palveluita käyttäessäni olen kohdannut syrjintää sateenkaarevan identiteettini vuoksi.	31,6 % 18 vastaajaa	17,5 % 10 vastaajaa	17,5 % 10 vastaajaa	26,3 % 15 vastaajaa	7 % 4 vastaajaa

Vastaajista 31,6 prosenttia kertoi olevansa täysin eri mieltä siitä, että on kohdannut syrjintää palveluissa sateenkaarevan identiteettinsä vuoksi. Jokseenkin eri mieltä oli 17,5 prosenttia vastaajista. Vastaavasti 17,5 prosenttia vastaajista valitsi kohdan ”ei eri eikä samaa mieltä”. Vastaajista 26,3 prosenttia oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että kokee syrjintää sateenkaarevan identiteettinsä vuoksi. Seitsemän prosenttia vastaajista oli tästä väittämästä täysin samaa mieltä.

Näin ollen 33,3 prosenttia vastaajista oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että on kohdannut palveluissa syrjintää. Vastaavasti 49,1 prosenttia vastaajista oli joko jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että kokee syrjintää sateenkaarevan identiteettinsä vuoksi.

Noin puolen vastaajista siis vastasi tähän kysymykseen, että he ovat jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että he kokisivat palveluissa syrjintää sateenkaarevan identiteettinsä vuoksi. Noin kolmannes vastaajista puolestaan vastasi olevansa tämän väittämän kanssa jokseenkin tai täysin samaa mieltä. On myös huomattava, että kaikilla sateenkaareva identiteetti ei näy päällepäin, jonka lisäksi se ei välttämättä ole asia, jonka kertomiselle kokee tarvetta palveluita käyttäessä. Tässä on kuitenkin eroja palveluiden välillä – esimerkiksi samansukupuolisen parin asioidessa neuvolassa kaapissa oleminen ei ole mahdollista. Lisäksi syrjintäkokemusten suhteen olennaista on ero seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen välillä. Saadakseen tarvitsemiaan ja haluamiaan hoitoja transihmiset

tarvitsevat kansainvälisen tautiluokituksen mukaisen diagnoosin. Näin ollen diagnoosi näkyy henkilön terveystiedoissa aina, kun hän asioi terveystietopalveluissa.

Vastaajille annettiin myös mahdollisuus kertoa vapaasti siitä, miten heitä on kohdeltu palveluissa tai miksi he kokevat, että he eivät voi olla omia itsejään käyttäessään palveluita. Vastauksia tuli yhteensä 23. Vastauksissa nostettiin esille epäkunnioittavuus sateenkaarevaa identiteettiä kohtaan, identiteetin piilottaminen tai kertomatta jättäminen, asenteellisuus ja vähättely sekä tiedon puute.

Epäkunnioittavuus identiteettiä kohtaan näyttäytyy muun muassa väärinsukupuolittamisena. Väärinsukupuolittaminen voi johtua myös tiedon puutteesta, mutta tämän kysymyksen vastauksissa vastaajat toivat esille väärinsukupuolittamisen palveluita käyttäessä huolimatta siitä, että he ovat korjanneet työntekijän väärän oletuksen. Vastauksissa mainittiin myös identiteetin suora kyseenalaistaminen sekä identiteetin ohittaminen.

Identiteetin piilottaminen tai kertomatta jättäminen on tässä luokiteltu samaan kategoriaan, vaikka ne eivät ole sama asia: piilottaminen tehdään usein esimerkiksi syrjinnän pelossa, siinä missä kertomatta jättäminen voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että asia ei vain tule ilmi. Kuitenkin niiden seuraus, eli identiteetin jääminen piiloon palveluita käyttäessä, joka suojaaa syrjinnältä, on sama. Tähän kysymykseen oli vastattu sekä kertoen oman identiteetin piilottamisesta että kertoen, että omaa identiteettiä ei ole ollut tarvetta tuoda ilmi eikä se näy päällepäin. On huomattava, että kaikille identiteetin piilottaminen tai kertomatta jättäminen ei ole mahdollista: kaikki sateenkaari-ihmiset eivät mene läpi cissukupuolisina ja/tai heteroina, ja transsukupuolisuus näkyy diagnoosina terveystiedoissa, mikäli diagnoosin on saanut.

Asenteellisuus ja vähättely näkyi muun muassa, että omaa perhettä on vähätelty eikä sitä ole pidetty oikeana perheenä siksi, että kyseessä on lesbopari. Vastauksissa tuotiin esille myös sitä, että palveluissa on keskitytty asiakkaan sateenkaarevuuteen, vaikka se ei liity käynnin syyhyn mitenkään. Vastauksissa tämä ilmeni muun muassa siten, että sateenkaarevaa identiteettiä on pidetty syynä asiakkaan kaikille ongelmille, työntekijä on puhunut koko käynnin ajan transsukupuolisuudesta, vaikka se ei ole liittynyt käynnin syyhyn mitenkään sekä siten, työntekijä on kirjoittanut asenteellisesti asiakkaan OmaKantaan asiakkaan seksuaalisuudesta, vaikka se ei ole liittynyt käynnin syyhyn mitenkään. Lisäksi yksi vastaaja kertoi, että häneltä on kysytty sopimattomia asioita hänen seksuaalisuuteensa liittyen.

Tämän kysymyksen vastauksissa tiedon puute näyttäytyy esimerkiksi siten, että palveluita käyttäessä työntekijä on tehnyt cis- ja hetero-olettamia asiakkaasta. Tiedon puute voi näyttäytyä myös siten, että hyvää tarkoittaen työntekijä keskittyy liiallisesti asiakkaan sateenkaarevuuteen, vaikka se ei liittyisi käynnin syyhyn millään tavalla, vieden siten aikaa käynnin syytä. Lisäksi tuotiin esille, että työntekijöiltä puuttuu tietämystä sateenkaarevuudesta, joka näyttäytyy esimerkiksi siten, että vähemmistöstressiä ei ymmärretä. Tämä puolestaan vaikuttaa siihen, miten hyvin asiakas osataan kohdata ja kuinka hyvin asiakasta osataan auttaa. Yksi vastaaja kirjoitti seuraavasti:

”Olen puhunut muunsukupuolisuudestani terapeutille, asiasta ei ole noussut erilaista suhtautumista minuun ihmisenä, mutta ei toisaalta myöskään ehkä osattu paneutua asiaan (vaikka ulkopuolisuuden kokemus) sen kummemmin.”

Tässä vastauksessa ilmenee hyvin se, että usein hyvää tarkoittava neutraali suhtautuminen asiakkaan sateenkaarevaan identiteettiin ei välttämättä riitä. Olisi tärkeää, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla olisi sateenkaarierityistä osaamista ja ymmärrystä syrjinnän vaikutuksista esimerkiksi mielenterveyteen.

Yksi vastaaja puolestaan kirjoitti:

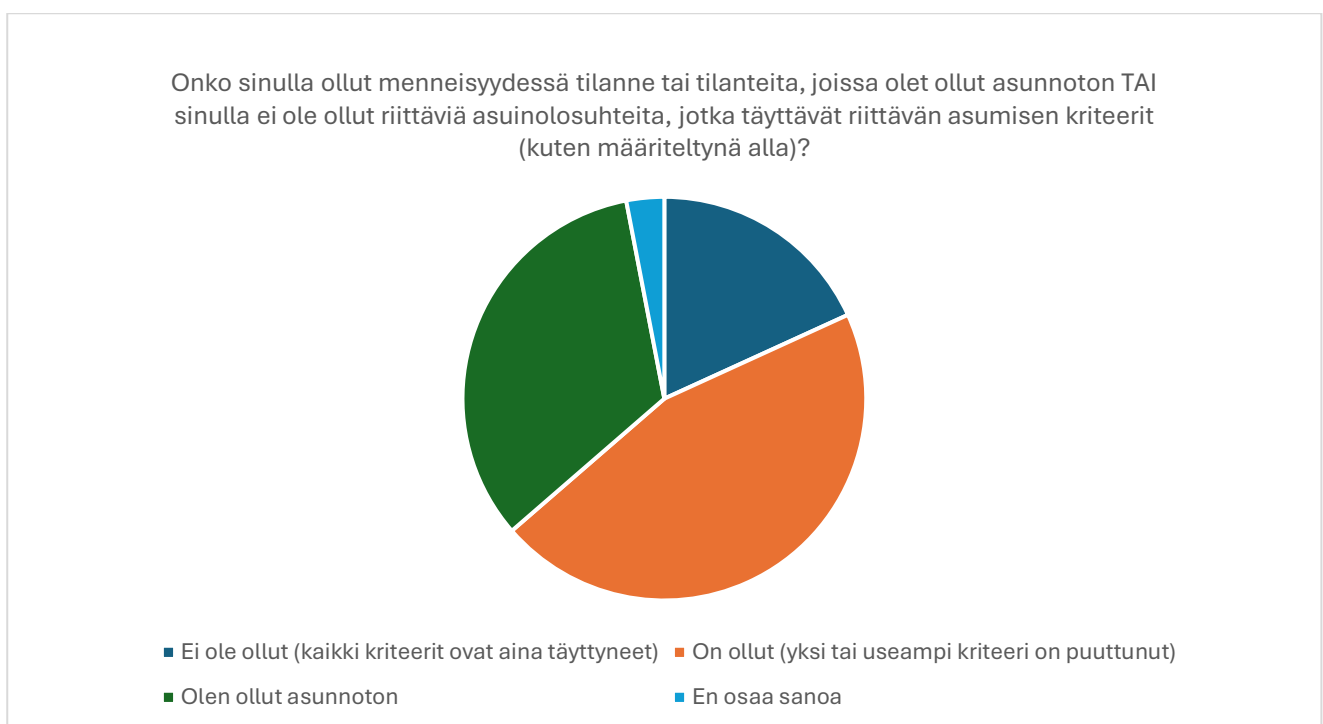
”En ole kokenut näiden palveluiden kohdalla syrjintää siinä muodossa, että hoito olisi keskeytetty/koitettu kääntää eheytykseksi, mutta identiteettiäni ei ole ymmärretty, joka on heikentänyt saamani avun laatua merkittävästi.”

Tässä vastauksessa ilmenee hyvin se, että eri ihmiset määrittävät syrjinnän eri tavoin. Syrjintää on muukin kuin esimerkiksi potilaan hoitamisesta kieltäytyminen tämän sateenkaarevuuden vuoksi. Lisäksi jo aiemmin mainittu tiedon puutteen vaikutus palveluiden laatuun ilmenee hyvin tässä vastauksessa, jossa kerrotaan siitä, että omaa identiteettiä ei ole ymmärretty ja se on heikentänyt palvelun laatua. Tämä on yksi rakenteellisen syrjinnän ilmentymä.

3.6 Kokemuksia asunnottomuudesta ja riittämättömistä asuinolosuhteista

Kyselylomakkeen loppuissa kysymyksissä pyrittiin tarkastelemaan vastaajien aiempia kokemuksia asunnottomuudesta tai asumisesta, jossa kohtuullisen asumisen kriteerit (emotionaalinen ja psyykkinen turvallisuus; asuttavuus; taloudellisuus; vakaus) eivät täyty.

Vastaajilta kysyttiin, onko heillä menneisyydessä ollut tilanteita, joissa he ovat olleet asunnottomana tai heillä ei ole ollut kohtuullisia asuinolosuhteita. Vastaukset jakautuivat seuraavasti.

Vastaajista 18,2 prosenttia (12 vastaajaa) ei ole ollut asunnottomana tai tilanteessa, jossa asuinolosuhteet olisivat olleet riittämättömät. 45,5 prosenttia vastaajista (30 vastaajaa) puolestaan on ollut tilanteessa, jossa asuinolosuhteet ovat olleet riittämättömät. Vastaajista 33,3 prosenttia (22 vastaajaa) on ollut joskus asunnottomana. Näin ollen 78,8 prosenttia vastaajista, eli 52 vastaajaa, on ollut asunnottomana tai elänyt riittämättömissä asuinolosuhteissa.

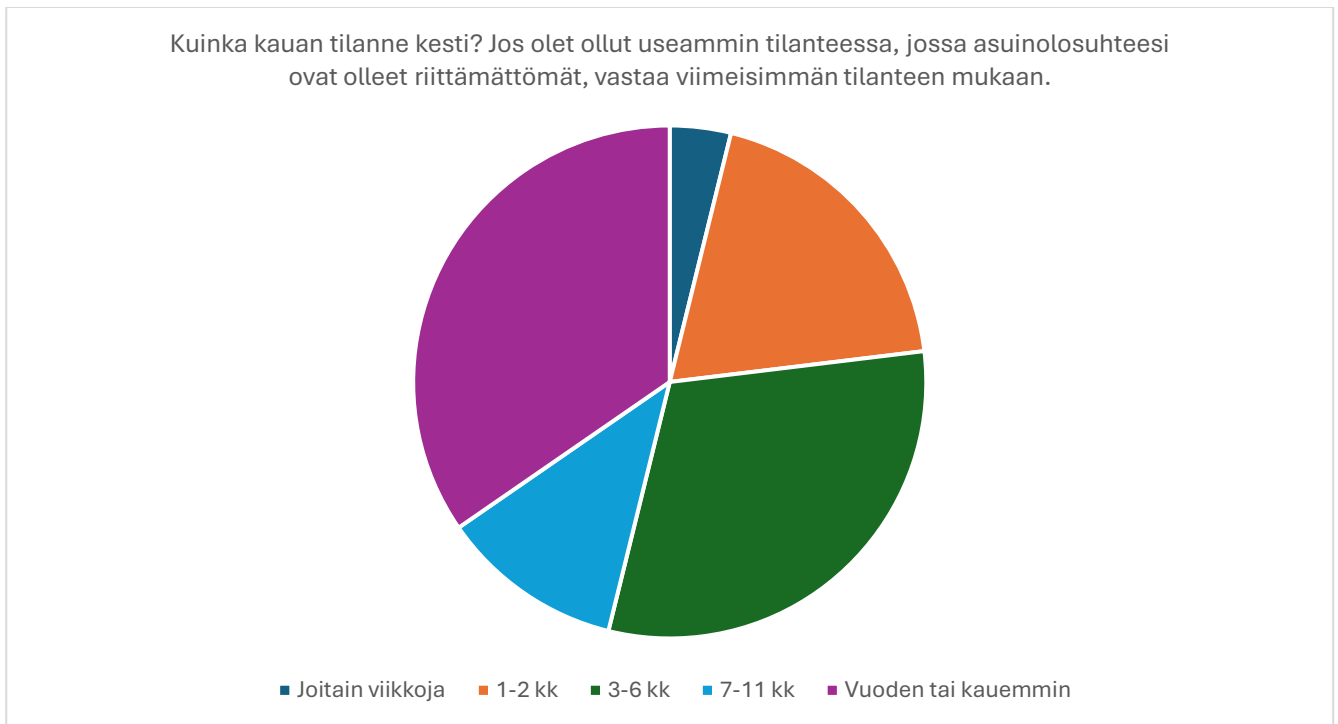
Tässä kohtaa kyselylomaketta on haarautuminen siten, että asunnottomuutta ja riittämättömiä asuinolosuhteita koskevat kysymykset näkyivät vain niille vastaajille, jotka vastasivat, että he ovat joskus olleet asunnottomana tai eläneet riittämättömissä asuinolosuhteissa. Tällaisia vastaajia oli 52.

Näiltä vastaajilta kysyttiin, kuinka kauan vastaaja oli asunnottomana tai tilanteessa, jossa asuinolosuhteet olivat riittämättömät. Tämän kysymyksen kohdalla ei siis eroteltu asunnottomuuden kokemuksia ja riittämättömissä asuinolosuhteissa elämistä toisistaan.

Vastaajista 53,9 (28 vastaajaa) prosenttia on ollut kerran asunnottomana tai tilanteessa, jossa asuinolosuhteet ovat olleet riittämättömät. Kahdesti tällaisessa tilanteessa on ollut 21,2 prosenttia vastaajista (11 vastaajaa), ja kolmesti 13,5 prosenttia (seitsemän vastaajaa). Neljästi tai useammin asunnottomana olleita tai riittämättömissä asuinolosuhteissa eläneitä on 11,5 prosenttia (kuusi vastaajaa).

Seuraavaksi kysyttiin, kuinka kauan asunnottomuus tai riittämättömissä asuinolosuhteissa eläminen kesti. Mikäli vastaaja on ollut tällaisessa tilanteessa useamman kerran, vastaajaa ohjeistettiin vastaamaan kysymykseen viimeisimmän tilanteen mukaan.

3,9 prosenttia vastaajista (kaksi vastaajaa) vastasi, että asunnottomuus tai riittämättömissä asuinolosuhteissa eläminen kesti joitain viikkoja. Vastaajista 19,2 prosenttia vastasi, että tilanne kesti 1–2 kuukautta. 30,8 prosentilla vastaajista tilanne kesti 3–6 kuukautta. 11,5 prosentilla vastaajista tilanne kesti 7–11 kuukautta. Vastaajista 34,6 prosenttia vastasi, että asunnottomuus tai riittämättömissä asuinolosuhteissa eläminen kesti vuoden tai kauemmin.

Vastaajilta kysyttiin, mikä heidän oman arvionsa mukaan johti siihen, että he päätyivät tilanteeseen, jossa he olivat asunnottomana tai asuinolosuhteet olivat riittämättömät. Monivalintakysymyksessä oli mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja.

Tämän kysymyksen kohdalla suurimmat frekvenssit sille, miksi vastaaja on päätenyt asunnottomaksi tai tilanteeseen, jossa asumisolosuhteet ovat riittämättömät, ovat taloudelliset vaikeudet (59,6 prosenttia), ihmissuhde- tai perheongelmat (57,7 prosenttia) sekä mielenterveyden ongelmat (53,9 prosenttia). Yli puolet vastaajista valitsi nämä vastausvaihtoehdot.

Seuraavaksi yleisimmät syyt ovat vaikeus huolehtia raha-asioista (36,5 prosenttia), vaikeus huolehtia viranomaisasioista (32,7 prosenttia) sekä oireet liittyen neuropsykiatriseen diagnoosiin, joko diagnosoituun tai epäiltyyn (32,7 prosenttia). Neuropsykiatrinen diagnoosi, kuten ADHD ja autismi, voivat ilmetä muun muassa vaikeutena huolehtia viranomais- ja raha-asioista.

25 prosenttia vastaajista (13 vastaajaa) ilmoitti syyksi työttömäksi jäämisen. 23,1 prosenttia vastaajista (12 vastaajaa) ilmoitti syyksi syrjinnän sateenkaarevaan identiteettiin liittyen. 13,5 prosenttia vastaajista (seitsemän vastaajaa) kertoi syyksi vuokrasopimuksen päättymisen. Vastaajista

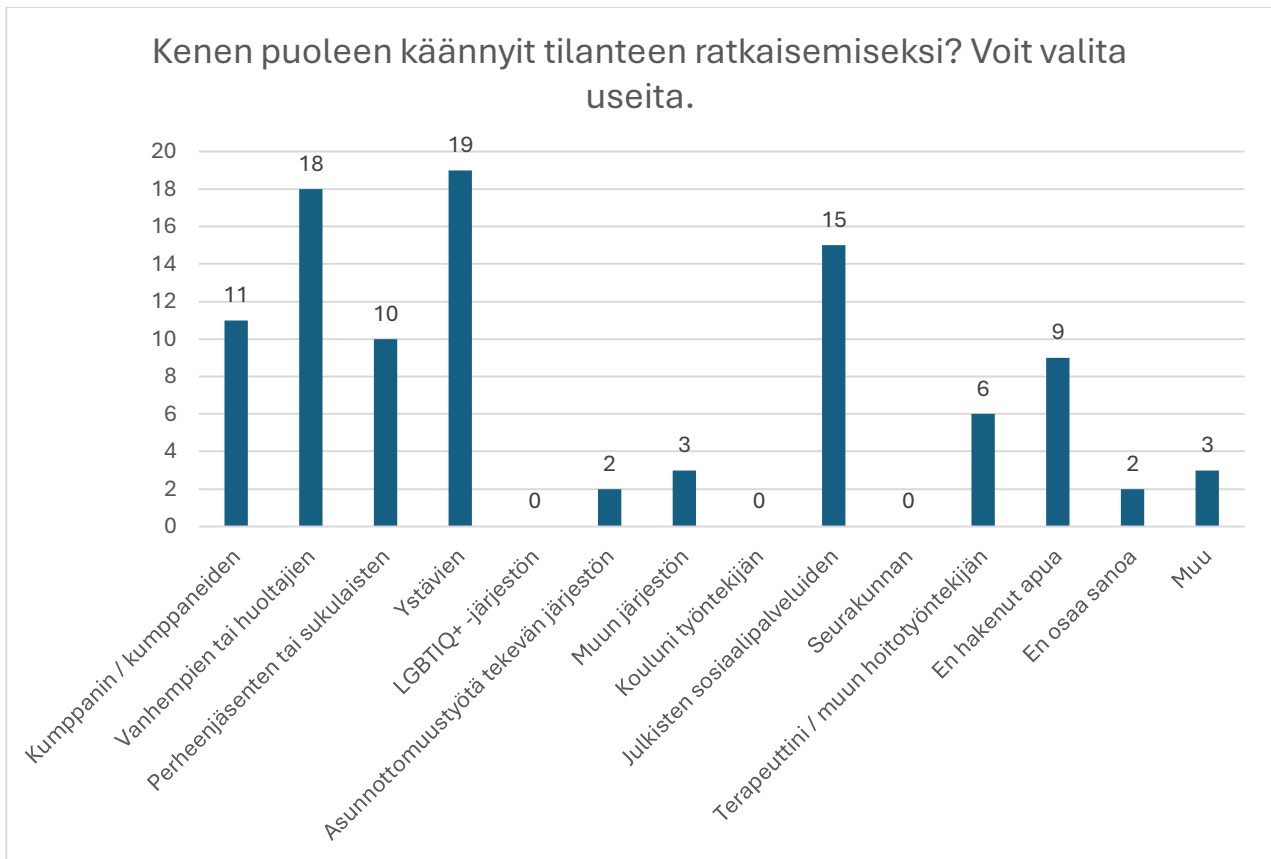
11,5 prosenttia (kuusi vastaajaa) kertoi syyksi päihderiippuvuuden. 3,9 prosenttia vastaajista (kaksi vastaajaa) ilmoitti syyksi laitosjakson, kuten lääketieteellisen laitosjakson tai vankilajakson päättymisen.

21,2 prosenttia vastaajista (11 vastaajaa) valitsi kohdan ”muu”. Näissä vastauksissa mainittiin muun muassa toimintakyvyn menettäminen ja työkyvyttömyys. Lisäksi vastauksissa täsmennettiin ihmissuhde- ja perheongelmia, jotka voivat luoda psyykkisesti ja emotionaalisesti turvattoman asuinympäristön. Tällaisia vastauksia olivat väkivaltainen kumppani sekä vanhempien luona asuminen siten, että vastaajan ei sallittu olla oma itsensä.

Lisäksi mainittiin myös jokin nopea olosuhteiden muutos, joka johti joko asunnottomuuteen tai siihen, että asuinolosuhteet olivat riittämättömät. Tällaisia vastauksia olivat avoero, tulipalo sekä kämppiksen poismuutto kahden viikon varoajalla, joka johti siihen, että vastaaja joutui asumaan muiden sohvilla kolme kuukautta, sillä hänellä ei ollut varaa maksaa vuokraa asunnosta, josta kämppis äkillisesti muutti pois.

Tämän kysymyksen vastauksista ilmenee hyvin se, että asunnottomaksi tai riittämättömiin asuinolosuhteisiin päätyminen ei välttämättä liity suoraan sateenkaarevaan identiteettiin. Sen sijaan syynä on usein esimerkiksi taloudelliset vaikeudet ja mielenterveyden ongelmat, joihin sateenkaari-ihmisiin kohdistuva syrjintä tutkitusti vaikuttaa.

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin, kenen puoleen he kääntyivät asumistilanteen ratkaisemiseksi. Vastaajien oli mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja. Vastaukset jakaantuivat seuraavasti.

Tämän kysymyksen kohdalla suurimmat frekvenssit olivat ystävien puoleen kääntymisellä (36,5 prosenttia), vanhempien tai huoltajien puoleen kääntymisellä (34,6 prosenttia) sekä julkisten sosiaalipalveluiden puoleen kääntymisellä (28,9 prosenttia).

Seuraavaksi yleisimmät vastaukset olivat kumppanin tai kumppaneiden puoleen kääntyminen (21,2 prosenttia), perheenjäsenten tai sukulaisten puoleen kääntyminen (19,2 prosenttia) sekä ”en hakenut apua” (17,3 prosenttia). 11,5 prosenttia vastaajista kertoi kääntyneensä terapeuttinsa tai muun hoitotyöntekijänsä puoleen.

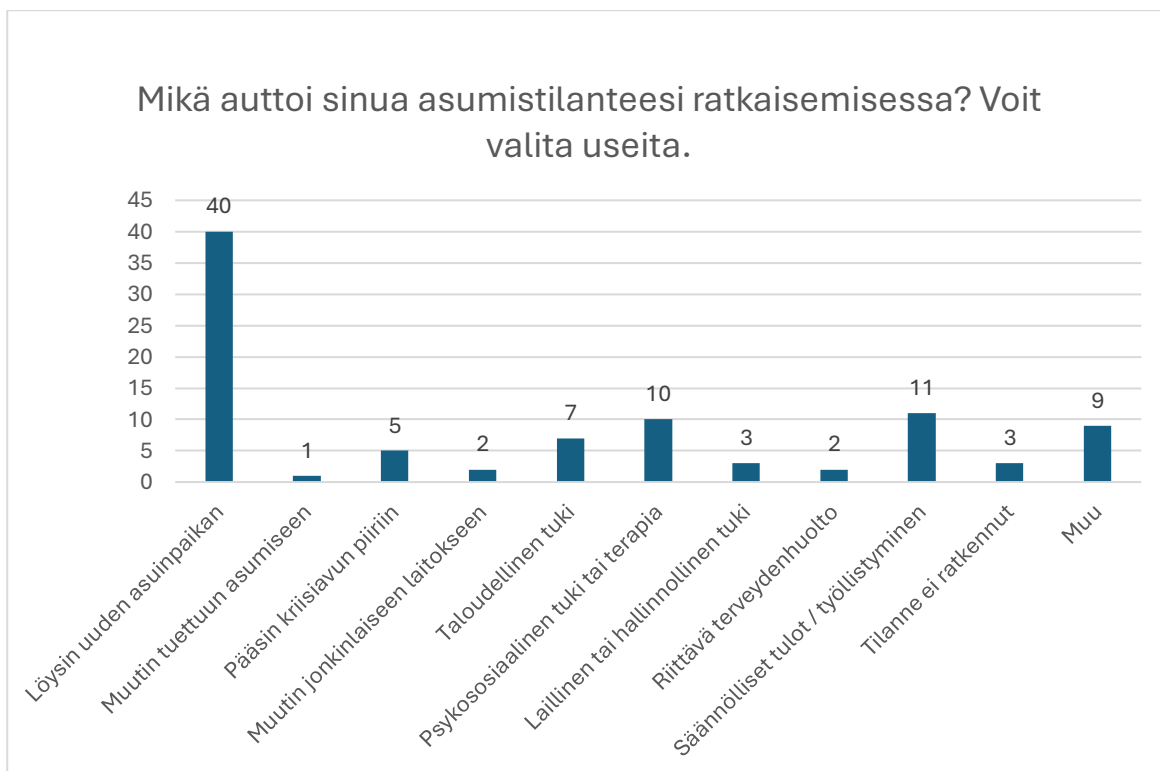
Asunnottomuustyötä tekevän järjestön puoleen kääntyi vain 3,9 prosenttia vastaajista. Tässä aineistossa yksikään vastaaja ei kääntynyt LGBTIQ+ -järjestön puoleen. Vastaajista 5,8 prosenttia kääntyi jonkin muun järjestön puoleen tilanteen ratkaisemiseksi.

Tämän kysymyksen kohdalla huomionarvoista on, että 59,8 prosenttia eli yli puolet vastaajista on hakeutunut läheistensä puoleen asumistilanteen ratkaisemiseksi, oli kyse sitten ystävistä, kumppanista tai kumppaneista, vanhemmista tai huoltajista taikka muista perheenjäsenistä. Julkisten

palveluiden puoleen on kääntynyt 40,4 prosenttia vastaajista, joista sosiaalipalveluiden puoleen on kääntynyt lähes kolmannes vastaajista (28,9 prosenttia) ja terapeutin tai muun hoitotyöntekijän 11,5 prosenttia vastaajista. Tässä vastaajajoukossa on ollut yleisempää kääntyä lähipiiriin kuin julkisten palveluiden puoleen, joka on linjassa sekä aiemman tutkimuksen että tämän kyselytutkimuksen aiempien kysymysten tulosten kanssa. On myös tärkeää huomata se, että kaikilla ei ole olemassa sellaista tukiverkostoa, jonka puoleen on mahdollista kääntyä avun saamiseksi.

Huomionarvoista onkin myös se, että vastaajista 17,3 prosenttia ei hakenut apua tilanteen ratkaisemiseksi. Vastaajilta kysyttiin, miksi he eivät hakeneet apua asumistilanteensa ratkaisemiseksi. Tähän kysymykseen vastasi 12 vastaajaa. Näissä vastauksissa korostui erityisesti kokemus siitä, että vastaajat eivät joko tieneet, mistä he voisivat saada apua, tai he eivät uskoneet, että heitä autettaisiin. Vastauksissa mainittiin myös pelko siitä, miten tulisi kohdelluksi ammattilaisten toimesta. Lisäksi vastauksissa nousi esiin kokemus siitä, että on pärjättävä yksin eikä välttämättä ole ollut läheisiä, joilta olisi voinut pyytää apua.

Vastaajilta kysyttiin, mikä heitä auttoi asumistilanteen ratkaisemisessa. Kysymykseen oli mahdollista vastata valitsemalla usea vastausvaihtoehto. Vastaukset jakaantuivat seuraavasti.

Tämän kysymyksen kohdalla suurin frekvenssi oli vastausvaihtoehdolla ”löysin uuden asuinpaikan” (76,9 prosenttia). Tämä vastausvaihtoehto itsessään ei kuitenkaan vielä kerro sitä, mikä auttoi uuden asuinpaikan löytämisessä. Uuden asuinpaikan löytämisen ohella asumistilanteen ratkaisemisessa auttoivat useimmiten säännölliset tulot tai työllistyminen (21,2 prosenttia) ja psykososiaalinen tuki tai terapia (19,2 prosenttia). Myös taloudellinen tuki (13,5 prosenttia) sekä kriisiavun piiriin, kuten hätämajoitukseen tai turvakotiin, pääseminen (9,6 prosenttia) auttoivat asumistilanteen ratkaisemisessa. Myös laillinen tai hallinnollinen tuki, kuten apu lomakkeiden täyttämässä ja tieto mahdollisista avun tarjoajista, (5,8 prosenttia) auttoi.

3,9 prosenttia vastaajista kertoi, että muuttaminen jonkinlaiseen laitokseen, kuten lastenkotiin tai vankilaan, ratkaisi asumistilanteen. Vastaavasti 3,9 prosenttia vastaajista kertoi, että riittävä terveydenhuolto auttoi tilanteen ratkaisemisessa.

Vastaajista 17,3 prosenttia valitsi tämän kysymyksen kohdalla vastausvaihtoehdon ”muu”. Näistä vastauksista käy ilmi, että asumistilanteen ratkeaminen on joidenkin kohdalla liittynyt ihmissuhteisiin. Esimerkiksi jonkun kanssa asuminen on aiemmin tehnyt asumisolosuhteista riittämättömät. Lisäksi joko väliaikainen asuminen jonkun luona tai yhteen muuttaminen jonkun kanssa on joidenkin kohdalla ratkaissut asumistilanteen. Lisäksi halvempaan kaupunkiin muuttaminen tai kaupungin vuokra-asunnon saaminen on joidenkin vastaajien kohdalla ratkaissut asumistilanteen.

Vastaajilta kysyttiin myös, mitä he olisivat tarvinneet, jotta tilanne olisi ratkennut nopeammin ja paremmin. Tähän kysymykseen tuli 32 vastausta. Eniten vastauksissa nostettiin esille taloudellisen tilanteen merkitystä ja tarvetta kohtuuhintaisille asunnoille sekä tarvetta palvelujärjestelmän saavutettavuuden lisäämiselle. Vastausten perusteella palvelujärjestelmä näyttäytyy esteellisenä. Palveluiden piiriin on vaikea hakeutua, sillä on hankalaa löytää tietoa siitä, mistä voisi saada apua. Saavutettavuutta tulisi lisätä myös erilaisten taloudellisten tukimuotojen suhteen.

Moni vastaaja olisi tarvinnut sosiaalityöntekijän apua, mutta ei saanut sitä. Apua olisi tarvittu liittyen esimerkiksi lähisuhdeväkivaltaan, konkreettiseen arjen apuun sekä materiaalisiin resursseihin, kuten uusiin kenkiin tai asunnon löytämiseen. Usea vastaaja toi esille myös tarpeen saada apua mielenterveyden haasteisiin.

4. Keskeiset tulokset

Asunnottomuutta ja sen riskitekijöitä tarkastelemalla voidaan tehdä näkyväksi sateenkaari-ihmisten kokemaa rakenteellista syrjintää. Syrjintää kohdataan muun muassa työmarkkinoilla, asuntomarkkinoilla sekä palvelujärjestelmässä (FRA 2014). Nämä kaikki yhteiskunnan osa-alueet ovat keskeisessä roolissa asunnottomuuden ja asumisen haasteiden taustalla.

Tässä aineistossa työntekijöitä tai yrittäjiä oli vajaa kaksikymmentä prosenttia vastaajista. Suurin osa vastaajista on opiskelijoita, työttömiä ja eläkeläisiä. Eniten säännöllisiä kuukausittaisia tuloja saatiin sosiaalietuuksina. Useiden perusturvaetuuksien, kuten työttömyysetuuden ja opintotuen, on todettu olevan riittämättömiä kattamaan elämisen kohtuullisia minimikuluja (Amnesty ja Ihmisoikeusliitto 2021, 18). Näin ollen suurin osa vastaajista elää köyhydessä tai köyhyysriskissä.

Suurimmalla osalla vastaajista on varaa maksaa pakolliset asumiskustannukset, hygieniatarpeet sekä säännöllinen ruokailu ainakin kahdesti päivässä. Tämän lisäksi vastaajilla ei välttämättä ollut varaa juurikaan muuhun. Esimerkiksi sääolosuhteisiin nähden sopiviin vaatteisiin ei ole varaa yli kolmanneksella vastaajista ja vain lähes puolella vastaajista on varaa julkisten terveyspalveluiden käyttämiseen.

Asunnottomuus ja asumisen haasteet kytkeytyvät olennaisesti taloudellisiin kysymyksiin kuten kasvaviin tuloeroihin ja nouseviin asumiskustannuksiin, mutta tämän lisäksi yksilötasolla erilaisten ongelmien kasautumiseen ja palvelujärjestelmän epäonnistumiseen. Samalla on tärkeää huomata, että köyhyys altistaa muun muassa mielenterveys- ja päihdeongelmille, mutta myös somaattisille terveysongelmille. Terveysongelmat puolestaan voivat syventää köyhyyttä asiakasmaksujen ja lääkekulujen vuoksi. (Eskelinen & Sironen 2017, 43–45.)

Vastaajista vain alle kolmannes vastasi, että heillä on varaa sosiaalisiin tapahtumiin, kuten elokuviin ja kahvitteiluun, osallistumiseen tai harrastuksiin. Liikkumiseen joukkoliikenteellä tai autolla oli varaa vain noin puolella vastaajista. Köyhyys onkin myös yhteiskunnasta ja osallisuudesta syrjäyttävää. Kulutusyhteiskuntaan osallistumatta jättäminen ei ole valinta silloin, kun kyse on pakosta (Eskelinen & Sironen 2017, 42).

Tässä aineistossa yleisimmät syyt asunnottomaksi tai riittämättömiin asuinolosuhteisiin joutumiselle olivat vastaajien mukaan taloudelliset vaikeudet, ihmissuhde- ja perheongelmat sekä mielenterveyden ongelmat. Asunnottomaksi tai riittämättömiin asuinolosuhteisiin päätyminen ei välttämättä liity suoraan sateenkaarevaan identiteettiin. Sen sijaan syynä on usein esimerkiksi taloudelliset vaikeudet ja mielenterveyden ongelmat, joihin sateenkaari-ihmisiin kohdistuva syrjintä tutkitusti vaikuttaa. Tässä aineistossa yli 80 prosenttia vastaajista kertoi, että on käyttänyt tai tarvinnut mielenterveyspalveluita.

Kuten on aiemmin tuotu esille, sateenkaari-ihmisillä on muita suurempi köyhyysriski ja muita enemmän terveysongelmia. Siksi olisi tärkeää, että sosiaali- ja terveyspalveluissa olisi osaamista sateenkaariväestöön liittyen.

Kun vastaajilta kysyttiin, mitä he olisivat tarvinneet, jotta asumistilanne olisi ratkennut nopeammin ja paremmin, eniten tuotiinkin esille taloudellisen tilanteen merkitystä ja tarvetta kohtuuhintaisille asunnoille sekä tarvetta palvelujärjestelmän saavutettavuuden lisäämiselle.

Vastaajista vain kolmannes oli kääntynyt julkisten sosiaalipalveluiden puoleen asumistilanteen ratkaisemiseksi. Yleisempää oli kääntyä lähipiirin puoleen. Marginalisoidut väestöryhmät saavatkin useammin apua lähipiiriltään ja yhteisöltään sekä järjestöiltä (ILGA-Europe 2024). Yhteisöllinen apu on tärkeää ja arvokasta. Kaikilla ei kuitenkaan ole läheisiä ja tukiverkostoa, jonka puoleen kääntyä avun saamiseksi. Mikäli ihminen kokee myös vaikeaksi hakeutua palveluiden piiriin esimerkiksi syrjinnän pelon vuoksi tai siksi, että ei tiedä, mistä voisi saada apua, on tällaisessa tilanteessa todella yksin.

Tässä aineistossa noin 17 prosenttia vastaajista kertoi, että ei menneisyydessään hakenut mistään apua asunnottomuuden tai riittämättömien asuinolosuhteiden ratkaisemiseksi. Syynä tälle olivat muun muassa se, ettei tiennyt mistä voisi saada apua, uskomus siitä, että ei voisi tulla autetuksi sekä pelko siitä, miten tulisi kohdelluksi ammattilaisten toimesta. Onkin erityisen tärkeää pyrkiä lisäämään palveluiden saavutettavuutta sekä yleisesti että spesifisti sateenkaari-ihmisiä ajatellen. Tämän suhteen tärkeää on myös viestiä selkeästi siitä, että palveluissa osataan kohdata sateenkaari-ihmiset ja he ovat tervetulleita (Pakkanen 2023, 12).

5. Lopuksi

Tällä kyselytutkimuksella pyrittiin kartoittamaan sateenkaari-ihmisten asunnottomuuden ja asumisen haasteiden kokemuksia Suomessa. Kyselytutkimuksen tulokset ovat suuntaa antavia, sillä emme tiedä perusjoukon kokoa eikä siitä voida muodostaa systemaattista otosta. Aineisto antaa kuitenkin paljon arvokasta tietoa ilmiöstä, jota ei ole tutkittu Suomessa.

Kyselytutkimuksella tavoitettiin vain yksi tällä hetkellä asunnottomuutta kokeva henkilö. Aiemmin elämässään asunnottomuutta kokeneita tavoitettiin 22. Asunnottomuutta kokevien henkilöiden tavoittaminen kyselytutkimuksella voi olla haastavaa. Vastaajajoukossa oli kuitenkin kokemuksia monenlaisista asunnottomuuden riskitekijöistä sekä riittämättömistä asuinolosuhteista.

Kyselytutkimus toteutettiin vain suomeksi. Jatkossa olisi tärkeää toteuttaa vastaava kyselytutkimus myös englanniksi, jotta kysely tavoittaisi sellaisia erityisen haavoittuvaisessa asemassa olevia Suomessa asuvia tai oleskelevia sateenkaari-ihmisiä, joilla ei ole Suomen kansalaisuutta ja joiden suomen kielen taito on heikko, joka puolestaan vaikuttaa muun muassa palveluiden saavutettavuuteen. Lisäksi tähän ihmisryhmään vaikuttaa myös rakenteellinen rasismi, joka vaikeuttaa sekä asunnon että työpaikan saamista.

Jatkotutkimuksessa olisi myös tärkeää vertailla trans- ja cis-vastaajien tuloksia toisiinsa. Käsiteltäessä sateenkaariväestöä tutkimuksessa ei aina huomioida yhteisön sisäisiä eroja. Viidennes eurooppalaisista sateenkaari-ihmisistä on kokenut asunnottomuutta. Kun tarkastellaan tästä väestöstä erikseen sukupuolivähemmistöjä, asunnottomuutta kokeneiden osuus on vielä suurempi. Intersukupuolisista ja transnaisista kolmannes on kokenut asunnottomuutta. Myös ei-binäärisistä henkilöistä lähes kolmannes on kokenut asunnottomuutta. (FEANTSA 2024.)

Olisi myös tärkeää tunnistaa, että yksilötasolla sateenkaariväestöön kuulumisen on asunnottomuuden riskitekijä. Tämän lisäksi yhteiskunnalliset asunnottomuutta aiheuttavat tekijät, kuten vuokratason ja laajemmin kaikkien elinkustannusten nousu osuu eniten jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin. Työttömyyttä ja asumiseen liittyviä haasteita kokeneiden sateenkaari-ihmisten määrä on kasvanut

Euroopassa (ILGA-Europe 2024). Lisäksi sateenkaari-ihmisiin kohdistuvat viihateot ja häirintä ovat lisääntyneet (ks. esim. FEANTSA 2024).

Tarvitsemme lisää tietoa Suomessa asuvien ja oleskelevien sateenkaari-ihmisten asunnottomuudesta ja asumisen haasteista. Kyseessä on vähemmistön vähemmistö, johon kohdistuu paljon moniperustaista syrjintää. Tilastoitaessa asunnottomuutta Suomessa olisi tärkeää pohtia, voisiko tilastoinnissa huomioida sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ihmiset. Tunnistamalla sateenkaariväestöön kuulumisen asunnottomuuden riskitekijäksi olisi mahdollista pohtia kohdennettuja ennaltaehkäiseviä tukitoimia palvelujärjestelmän tasolla. Tiedon lisääminen sateenkaari-ihmisistä sekä sateenkaarisensitiivinen työote olisi kaikissa sosiaali- ja terveyspalveluissa erittäin tärkeä.

Viitteet

Amnesty International Suomen osasto ja Ihmisoikeusliitto (2021) ”Elän jatkuvassa kriisitilanteessa ja hädässä.” Riittämätön perusturva Suomessa. 31.8.2021.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (2024) Asunnottomat 2023. <https://www.ara.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/asunnottomuus/asunnottomat-2023> <Viitattu 5.10.2024.>

Council of Europe (2011) Discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in Europe. 2nd Edition. Council of Europe Publishing.

Eskelinen, Niko & Sironen, Jiri (2017) Köyhyys – syitä ja seurauksia. Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin.

FEANTSA (2024) Homelessness among LGBTIQ+ people in Europe should be tackled urgently. <https://www.feantsa.org/en/feantsa-position/2024/05/17/homelessness-among-lgbtqi-peoples-in-europe-should-be-tackled-urgently> <Viitattu 6.10.2024.>

FRA – Euroopan unionin perusoikeusvirasto (2014) Transihmisenä Euroopan unionissa. Vertaileva analyysi EU:n HLBT-tutkimuksen tuloksista. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-being-trans-eu-comparative-summary_fi.pdf <Viitattu 6.10.2024.>

ILGA-Europe (2024) Ad-hoc Report on the Cost-of-Living Crisis. Submission from ILGA-Europe to the ECSR. European Social Charter.

Jaskari, Onni & Keski-Rahkonen, Anna (2021) Vähemmistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen terveydelle. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2021;137(17):1781-8. <https://www.duodecimlehti.fi/duo16384> <Viitattu 6.10.2024.>

Pakkanen, Johanna (2023) Sateenkaariväestö ja sosioekonomiset erot. Setan selvitys 10.6.2023.

Raittinen, Johannes (2023) Älä oletta minua: asiakkaiden kokemuksia kaapista sosiaali- ja terveysalalla. Opinnäytetyö, Tampereen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023112832407>

THL (2024) Hyvinvointi- ja terveyserot. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointi-ja-terveyserot> <Viitattu 5.10.2024.>

VVA / Vailla vakinaista asuntoa (2024) Asunnottomuus. <https://www.vvary.fi/asunnottomuus> <Viitattu 6.10.2024.>